

5

ΑΡΘΡΑ ΑΠΟΨΕΙΣ

- **A. Καμμάς**
The Domesday Book ή
το εθνικό κτηματολόγιο στη Μεσαιωνική Αγγλία
- **Στ. Φραγκόπουλος**
Ο φιλόσοφος Επίκουρος
- **Ε. Αλεξανδρή**
Υφάνσιμες ύλες και υφάσματα
στην Ευρώπη του 1500 - 1600
- **Δ. Χανιώτης**
Μεταβολικό σύνδρομο
- **N. Χιωτίνης**
Η τέχνη, η φυσική και η εικόνα του κόσμου

- **Στ. Φραγκόπουλος**
Ημέρα των bloggers και των blogs

The Domesday Book

ή το εθνικό κτηματολόγιο στη Μεσαιωνική Αγγλία

του Α. Καμμά*

Ο Γουλιέλμος ο Κατακτητής (Guillaume le Conquerant, 1027-1087), Δούκας της Νορμανδίας, κατέκτησε την Αγγλία μετά τη μάχη του Hastings (1066) και στέφθηκε βασιλιάς της, ιδρύοντας έτσι τη Νορμανδική δυναστεία της Αγγλίας.

Η ιστορία τον περιγράφει όχι μόνο σαν ευφυή στρατηγό και γενναίο πολεμιστή αλλά και σαν εξαίρετο οργανωτή της Κρατικής διοίκησης.

Το **Domesday Book** ή -κατά τη Γαλλική αντίληψη- **το Βιβλίο της Τελικής Κρίσης**, δηλαδή της Δευτέρας Παρουσίας (Livre du Jugement Dernier) αποτελεί ένα κολοσσιαίο, για τις δυνατότητες της εποχής, έργο **Εθνικής απογραφής** που υλοποιήθηκε το 1086 από τον Γουλιέλμο και αφορούσε σχεδόν ολόκληρη την Αγγλική επικράτεια που είχε κατακτήσει.

Λέγεται ότι ο βασιλιάς της Αγγλίας πήρε την απόφαση αυτή τα Χριστούγεννα του 1085, στο **Γκλούσεστερ** (Gloucester) μετά από ένα πενήντημερο συνεχών συσκέψεων με τους επιτελείς του.

Στο εύλογο ερώτημα γιατί ο Γουλιέλμος διέταξε αυτή την απογραφή είκοσι χρόνια μετά την κατάκτηση της Αγγλίας, απάντηση αρκούντως πειστική δίδουν μόνον οι συνεχείς - άρα και δαπανηρές - πολεμικές επιχειρήσεις του για την προάσπιση τόνων των Νορμανδικών εδαφών από το βασιλιά της Γαλλίας, όσον και της ίδιας της Αγγλίας από τις συνεχείς επιθέσεις των Δανών.

Οι ανακατατάξεις, εξάλλου, στη διανομή της Αγγλικής γης που είχε επισυμβεί μετά την κατάκτηση της χώρας από τους Νορμανδούς και τη -σχεδόν πλήρη- αντικατάσταση της τάξης των Αγγλοσαξόνων ευγενών από την αντίστοιχη των Νορμανδών είχαν δημιουργήσει μία χαώδη κατάσταση στο ιδιοκτησιακό την οποίαν ο μεθοδικός και οργανωτικός Γουλιέλμος δεν μπορούσε να ανεχθεί.

Για να προχωρήσει η διαδικασία αυτή η Αγγλία χωρίστηκε - με εξαίρεση τις κομητείες του **Κάμπερλαντ** (Cumberland), του **Ντουράμ** (Durham) και της **Νορθούμπερλαντ** (Northumberland)- σε επτά ή οκτώ περιφέρειες (circuits) στις οποίες η απογραφή ανατέθηκε σε ομάδες εντεταλμένων επιτρόπων διορισμένων από το βασιλιά (legati).

Οι ομάδες αυτές ήσαν δωδεκαμελείς (6 Νορμανδοί, 6 Αγγλοσάξωνες) και τα μέλη της δεν διέθεταν γαίες στην υπό τον έλεγχό τους περιοχή.

Για την αποφυγή οποιασδήποτε μεροληψίας ή συναλλαγής οι ομάδες αυτές ευρίσκοντο υπό τον έλεγχο βασιλικών επιθεωρητών οι οποίοι, κατά την κρίση της αυλής του Γουλιέλμου, εθεωρούντο αδέκαστοι και αδιάφθοροι.

Το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού της Μεσαιωνικής Αγγλίας ασχολείτο κυρίως με αγροτικές εργασίες.

Η **αγροικία** (habitat rural) στη Νορμανδική Αγγλία δεν διέφερε από αυτήν της Αγγλοσαξωνικής περιόδου.

*Ο κ. Α. Καμμάς είναι ιατρός, Αντιπρόεδρος του ΤΕΙ-Α

Η χώρα ήταν χωρισμένη σε **ιδιοκτησιακές - διοικητικές ενότητες** (manoirs) επικεφαλής των οποίων ευρίσκοντο οι ιδιοκτήτες των (**Κύριοι - Seigneurs**) στους οποίους ο ίδιος ο βασιλιάς είχε εμπιστευθεί αυτό το τμήμα της γης.

Σε πολλές περιοχές όμως αυτή η ενότητα είχε μεγαλύτερη έκταση στην οποία περιλαμβάνοντο ολόκληροι συνοικισμοί ή ακόμα και μικρές (σύμφωνα με τα μεγέθη της εποχής) «πόλεις». Η διοικητική αυτή ενότητα δεν είχε, επομένως, τυπική έκταση, ούτε πάντα και ενιαία προέλευση. Ήταν όμως η μόνη αντικειμενική αξία από την οποία μπορούσε να ξεκινήσει μία τέτοια προσπάθεια.

Οι ιδιοκτήτες γης εκαλούντο να δηλώσουν **ενόρκως** στην έδρα κάθε κομητείας ή σε άλλα διοικητικά κέντρα (hundreds και wapentakes) κάθε λεπτομέρεια σχετικά με την ιδιοκτησία των και, γενικότερα, με τα περιουσιακά τους στοιχεία αλλά και τις μεταβολές που αυτά είχαν υποστεί από την εποχή της βασιλείας του Εδουάρδου του εξομολογητή.

Το άγαλμα του Γουλιέλμου του Κατακτητή στη γενέτειρά του πόλη Falaise (Γαλλία)

Η ένορκη αυτή κατάθεση περιεβάλετο από τέτοια αυστηρότητα που έδιδε την αίσθηση **«τελικής κρίσης ενώπιον του Θεού»** (όπως στη Δευτέρα Παρουσία), όπου ουδείς μπορούσε να ψευδορκήσει ατιμωρητί (εξ ου και ο όρος **“Livre du Jugement Dernier”** με τον οποίο η απογραφή αυτή ονοματίσθηκε από τους Γαλλόφωνους).

Έτσι απογράφηκαν από τους εντεταλμένους επιτρόπους μικρές και μεγάλες ιδιοκτησίες, κομητείες, δάση, φρούρια, εκκλησιαστική και βασιλική περιουσία, ακόμα και υπηρετικό προσωπικό και κατοικίδια ζώα.

Η κάθε επιμέρους απογραφή επιβεβαιωνόταν ένορκά από τους βασιλικούς υπαλλήλους που συνέτασσαν (σε λατινική γλώσσα) το τελικό κείμενο το οποίο, πλέον, δεν επιδεχόταν οποιαδήποτε αμφισβήτηση και είχε, ουσιαστικά, ισχύ νόμου.

Όλες αυτές οι δηλώσεις - πληροφορίες διεβιβάζοντο στο Γουΐνσεστερ (Winchester) όπου εταξινομούντο και, τελικά, εφυλάσσοντο στο Βασιλικό θησαυροφυλάκιο.

Σε όλη αυτή τη γενική απογραφή δεν βρίσκουμε αναφορά για το **Λονδίνο** (Londres), το **Γουΐνσεστερ** (Winchester) και τις προαναφερθείσες περιοχές, για διάφορους λόγους. Για παράδειγμα το **Κάμπερλαντ** (Cumberland) δεν είχε ακόμα περάσει στην ελεγχόμενη από τον Γουλιέλμο επικράτεια και κάποιες βόρειες περιοχές της Αγγλίας ήσαν, τότε, υπό τον έλεγχο του Σκώτου βασιλιά.

Το Domesday Book, όπως τελικά διαμορφώθηκε, αποτελείται ουσιαστικά από δύο επιμέρους έργα.

Το **Μικρό Κτηματολόγιο** (Little Domesday) που περιλαμβάνει τις συλλεγείσες πληροφορίες για το **Νόρφολκ** (Norfolk), το **Σούφολκ** (Suffolk) και το **Έσσεξ** (Essex) και το **Μεγάλο Κτηματολόγιο** (Great Domesday) το οποίο αναφέρεται σε όλες τις άλλες απογραφείσες περιοχές εκτός των προηγούμενων τριών κομητειών.

Παρά το επίθετο «μικρό», το Little Domesday

Ο Γουλιέλμος ο Κατακτητής
σε απεικόνισή του στην Tapisserie του Bayeux

είναι πιο εκτεταμένο από το Great, δεδομένου ότι περιλαμβάνει πολλές απογραφικές λεπτομέρειες για τις περιοχές που ερευνά, οι οποίες φθάνουν μέχρι την καταγραφή των ζώων κάθε ιδιοκτησίας.

Είναι πιθανόν το Μικρό Κτηματολόγιο να υπήρξε ένα αρχικό υπόδειγμα απογραφής το οποίο όμως δεν συνεχίστηκε λόγω της πολυπλοκότητάς του.

Θα πρέπει ακόμα να τονισθεί ότι η έννοια της «φορολογίας» των μεγάλων, ιδίως, ιδιοκτησιών δεν περιοριζόταν μόνο στην απόδοση, προς το βασιλέα ενός «τέλους ακίνητης περιουσίας» (taxe foncière nationale -geldum-) αλλά επεκτεινόταν στις υποχρεώσεις στρατιωτικής υπηρεσίας (ιδιαίτερα σημαντικής για έναν θρόνο που βρισκόταν, σχεδόν μόνιμα, σε εμπόλεμη εγρήγορση), στο δικαίωμα κοπής νομίσματος, σε εμπορικά δικαιώματα κ.ά.

Η ολοκλήρωση της απογραφής αυτής κάθε άλλο παρά εύκολη υπόθεση ήταν.

Οι απεσταλμένοι του Γουλιέλμου αντιμετώ-

πισαν πολλές φορές αρνητική, έως και εχθρική, διάθεση ευγενών και πληθυσμού.

Παρά ταύτα το μεγαλύτερο μέρος της απογραφής αυτής έγινε μέσα στο 1086 αν και η ολοκλήρωσή της χρειάστηκε αρκετά χρόνια ακόμα αφού, τελικά, πραγματοποιήθηκε επί **Ερρίκου Α'** (Henry I, Beauclerc), τελευταίου γιου του Γουλιέλμου του Κατακτητή.

Το περιεχόμενό της πάντως παρέμεινε επί 6 αιώνες επτασφράγιστο μυστικό της Αγγλικής Βασιλικής Αυλής και μόνο το 1783 δημοσιοποιήθηκε στο ευρύ κοινό.

Έτσι πληροφορηθήκαμε ότι περιελάμβανε περίπου 1.100 ονόματα ιδιοκτητών γης, κυρίως Νορμανδών και Γάλλων, σ' ένα συνολικό πληθυσμό περίπου 2 εκατομμυρίων κατοίκων, κατά τα δύο τρίτα Αγγλοσαξόνων.

Αλλά και από αυτούς τους 1.100 άρχοντες μόνον 20 περίπου, του στενού κύκλου του Γουλιέλμου, κατείχαν το μισό περίπου της Αγγλικής επικράτειας.

Η απογραφή του Γουΐνσεστερ (Winchester) έγινε στις αρχές του 12ου αιώνα και φέρεται, σαν ανεξάρτητο βιβλίο, υπό τον τίτλο **Liber Winton**.

Έναν αιώνα μετά την απογραφή του Γουλιέλμου έγινε κάτι αντίστοιχο για την μη αρχικά απογραφείσα κομητεία του **Ντουράμ** (Durham) στο **Livre Boldon**.

Τα δύο αυτά μεταγενέστερα κείμενα, όπως επίσης το αρχικό **Exon Domesday** (για τις Νοτιοδυτικές κομητείες της Αγγλίας) και το **Inquisitio Eliensis** (που περιελάμβανε το ερωτηματολόγιο που ετίθετο στην αρχική απογραφή) αποτελούν πλέον το σύνολο του διασωζόμενου κολοσσιαίου αυτού έργου.

Η περιγραφή κάποιων ιστορικών γεγονότων έχει αξία μόνο για την άντληση γνώσεων και υποδειγμάτων που χρησιμεύουν διαχρονικά στις ανθρώπινες πολιτείες και κοινωνίες.

Και, υπό την έννοια αυτή, νομίζω ότι η Ελλάδα του 21ου αιώνα κάτι έχει να διδαχθεί από τη Μεσαιωνική Αγγλία. ☑

Φιλόσοφος Επίκουρος

του Στ. Φραγκόπουλου*

Ο φιλόσοφος Επίκουρος που γεννήθηκε στη Σάμο, γιος του Αθηναίου Νεοκλή, ήταν ιδρυτής της **Σχολής των Επικουρείων** στην Αθήνα. Σε ηλικία 14 ετών άκουσε μαθήματα από τον πλατωνιστή Πάμφιλο. Για τη φιλοσοφική του εξέλιξη έπαιξε ρόλο η σπουδή του (327-324) με δάσκαλο τον Ναυσιφάνη, ο οποίος του δίδαξε την Ατομιστική του Δημόκριτου και τη θεωρία της ηδονής της Κυρηναϊκής Σχολής. Αργότερα ο ίδιος έλεγε ότι όλα όσα ήξερε τα έμαθε μόνος του, γιατί οι δάσκαλοι δεν μπορούσαν να του εξηγήσουν, τί υπήρχε πριν από το χάος, από το οποίο προέκυψε η ζωή.

Στα έτη 323-321 ο Επίκουρος ήταν στρατιώτης στην Αθήνα. Το 323 πέθανε ο Μεγαλέξανδρος στη Βαβυλώνα, με αποτέλεσμα το 322 να ξεσηκωθούν οι Αθηναίοι ενάντια στους Μακεδόνες. Ταυτόχρονα ο Αριστοτέλης, φοβούμενος λιντσάρισμα, εγκατέλειψε το «Λύκειο», τη Σχολή που είχε στην Αθήνα και διέφυγε στη Χαλκίδα όπου, μετά από λίγο καιρό, πέθανε. Η προσπάθεια των Αθηναίων για απεξάρτηση από τους Μακεδόνες κατέληξε σε ήττα, οπότε ο πατέρας του Επίκουρου εξεδιώχθη με άλλους Αθηναίους από τη Σάμο και κατέφυγε στον ιωνικό Κολοφώνα. Εκεί εγκαταστάθηκε και ο Επίκουρος, όπου εμβάθυνε σε φιλοσοφικά προβλήματα, στη συνέχεια δίδαξε δε στη Μυτιλήνη και στη Λάμψακο (Ελλάσποντος).

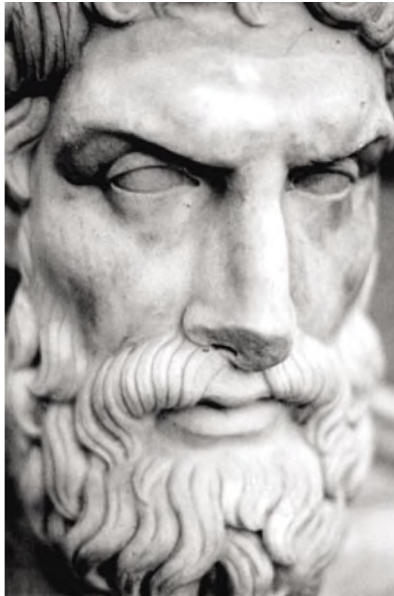
Αρκετοί φίλοι και μαθητές από τη Μυτιλήνη

και τη Λάμψακο ακολούθησαν τον Επίκουρο στην Αθήνα, όταν αυτός ίδρυσε τη **σχολή του «Κήπου»**, κάπου στο σημερινό Βοτανικό, μεταξύ Διπύλου και Ακαδημίας. Περίπου την ίδια εποχή ίδρυσε σχολή στην «Ποικίλη Στοά» και ο Ζήνων ο Κιτιεύς. Η επικούρεια Σχολή του «Κήπου» καλλιεργούσε φιλοσοφικό ανταγωνισμό με τους ακαδημαϊκούς (πλατωνικούς) και τους περιπατητικούς (αριστοτελικούς). Στον «Κήπο» δίδαξε ο Επίκουρος περίπου 40 χρόνια.

Οι επικούρειοι είχαν φυσιοκρατικές αντιλήψεις καιμίλαγαν ενάντια στις δεισιδαιμονίες, τη μαντική, τα θρησκευτικά ιερατεία και τους δημοκόπους πολιτευτές, προκαλώντας έτσι την αντιπάθεια των κατεστημένων ολιγαρχικών κύκλων. Τα κυριότερα έργα του ίδιου του Επίκουρου γέμιζαν περί τους 300 παπύρους, έχουν όμως διασωθεί ελάχιστα, γιατί τα περισσότερα καταστράφηκαν κατά τις συστηματικές πυρπολήσεις βιβλιοθηκών από τον 4° αιώνα μ.Χ. και μετά.

Στην επικούρεια διδασκαλία διαιρείται η φιλοσοφία, η οποία θεωρείται «φάρμακο της ψυχής», σε τρεις τομείς, τη φυσική, τη λογική και την ηθική. Υπέρτατο αγαθό κατά τον Επίκουρο είναι η ευχαρίστηση στη ζωή, για την απόλαυση της οποίας πρέπει να επιστρατεύονται όλες οι προσπάθειες του ανθρώπου. **Η επικούρεια ευχαρίστηση (ηδονή)** αφορούσε όλες τις ψυχικές απολαύσεις, την καλλιέργεια του πνεύματος και την άσκηση της αρετής, χωρίς

*Ο κ. Στ. Φραγκόπουλος είναι καθηγητής στο Τμήμα Ηλεκτρονικής

έπαρση και αυτοπροβολή. Σε επιστολή του προς τον Μενοικέα ο Επίκουρος γράφει:

«Όταν λέμε ότι σκοπός είναι η ηδονή, δεν εννοούμε τις ηδονές του ασώτου και αυτές που βρίσκονται μέσα στις απολαύσεις, όπως νομίζουν μερικοί που το αγνοούν και δεν το παραδέχονται ή είναι κακώς πληροφορημένοι. Αλλά εννοούμε να μην πονάει το σώμα και να μην τaráσσεται η ψυχή.»

Οι ιδανικές καταστάσεις για τον άνθρωπο είναι, αρνητικά μεν η αταραξία, η αφοβία και η απουσία και θετικά, η ευθυμία, η χαρά, η ευφροσύνη και η απαλλαγή από το φόβο του θανάτου. Κύρια προσπάθεια του ανθρώπου πρέπει να είναι η απολύτρωση από τον πόνο, η οποία εξασφαλίζει μία παθητική ηδονή. Η φιλοσοφία του Επίκουρου για τον τρόπο διαβίωσης των ανθρώπων συμπυκνώνεται στο «**λάθε βιώσας**» (= να ζεις απαρατήρητος, να μην επιδιώκεις την προβολή). Στην ίδια επιστολή του προς Μενοικέα γράφει ο Επίκουρος:

«Το πιο φρικτό από τα κακά, **ο θάνατος**, δεν είναι τίποτα για μας (τους επικούρειους), επειδή όταν υπάρχουμε εμείς, αυτός δεν υπάρχει, και όταν επέλθει ο θάνατος, τότε δεν υπάρχουμε εμείς.»

Για το δίλημμα πεπερασμένη - αιώνια ζωή που εισάγουν τεχνητά οι θρησκείες ώστε να προσφέρουν υπηρεσίες με διάφορες αυθαίρετες κατασκευές περί αιωνιότητας της ζωής, έγραφε: «Η σωστή γνώση πως ο θάνατος δεν είναι τίποτα για μας, κάνει απολαυστική τη θνητότητα της ζωής, όχι επειδή της προσθέτει άπειρο χρόνο, αλλά επειδή την απαλλάσσει από τον πόθο της αθανασίας.»

Ενώ ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης θεωρούσαν τα ουράνια σώματα θεϊκές μονάδες με αυτοτελή βούληση, τα οποία παρακολουθούσαν τους ανθρώπους, ο Επίκουρος γράφει ότι αυτά τα σώματα πήραν από την αρχή, μαζί με το σφαιρικό τους σχήμα, την αναγκαιότητα και περιοδικότητα των κινήσεών τους και δεν πρόκειται για μακάριες και άφθαρτες οντότητες.

Η αξία της γνώσης, υποστηρίζει ο Επίκουρος, αντίθετα με τον Αριστοτέλη, μειρείται με τη χρησιμότητά της. Η γνώση πρέπει να βοηθάει για να εκλείψουν οι δεισιδαιμονίες και οι πλάνες και για να κατακτήσει ο άνθρωπος το ανώτερο αγαθό που είναι η ψυχική γαλήνη. Δεν υπάρχει και δεν χρειαζόμαστε γνώση που δεν έχει σχέση με τη ζωή, που δεν μεγαλώνει την ευτυχία μας, που δεν μειώνει τον πόνο μας - επικούρειες αντιλήψεις που επικράτησαν οριστικά από την Αναγέννηση και εντεύθεν.

**Ηδονή είναι
να μην πονάει το σώμα και
να μην τaráσσεται η ψυχή.**

Επίκουρος

Επίσης αντίθετα με τον Αριστοτέλη, ο Επίκουρος θεωρεί τις γυναίκες ισότιμες στην κοινωνική ζωή με τους άνδρες και τις δέχεται ως μαθήτριες στη Σχολή. Εξ ίσου ισότιμη ανθρώπινη αντιμετώπιση αξίζουν οι δούλοι, οι οποίοι μπορούσαν να παρακολουθούν μαθήματα στον Κήπο και να αναδειχθούν σε φιλοσόφους. Το όνομα ενός εξ

αυτών, Μυς, διασώθηκε σε μας από τον ιστορικό Λαέρτιο. **Για τις γυναίκες** έγραψε ο Επίκουρος: «Η γυναίκα σου να σε σέβεται πρέπει και όχι να σε φοβάται, διότι δεν την πήρες για υπηρέτρια, αλλά για σύντροφο στη ζωή.»

Μια σύγκριση αυτών των αντιλήψεων με αντίστοιχες μεταγενέστερες που επικράτησαν στον ελληνόφωνο χώρο, δείχνει ποια ανατολίτικη

«Η σωστή γνώση πως ο θάνατος δεν είναι τίποτα για μας, κάνει απολαυστική τη θνητότητα της ζωής, όχι επειδή της προσθέτει άπειρο χρόνο, αλλά επειδή την απαλλάσσει από τον πόθο της αθανασίας.»

Επίκουρος

οπισθοδρομικότητα επεβλήθη στον Ελληνισμό με τις μεσανατολικές δοξασίες.

Μέσα σε ένα περιβάλλον πολεμικών και πολιτικών ανακατατάξεων των ελληνιστικών κρατών, όπου τίθενται ερωτήματα για ανεξαρτησία (από τους Μακεδόνες) και αυτονομία των πόλεων, οι Επικούρειοι έχουν σαφή άποψη **για το θέμα των πατρίδων**, όχι με την ιδιοκτησιακή έννοια που δημιουργούν στους ανθρώπους, μέχρι των ημερών μας, οι κυβερνήτες για λόγους διατήρησης της εξουσίας και διακίνησης εξοπλισμών, αλλά με την έννοια του ενιαίου περιβάλλοντος, της κοινής πατρίδας και της αδελφοσύνης επί Γης. Έγραφε ο επικούρειος Διογένης Οινωανδέας (2ος αιώνα π.Χ.):

«Με το κάθε κομμάτισμα της γης βέβαια άλλη είναι η πατρίδα για τον καθένα. Αλλά εάν δούμε όλη την επιφάνεια αυτού του κόσμου, τότε μία είναι η πατρίδα όλων μας, όλη η Γη, και μία η κατοικία μας, όλος ο κόσμος.»

Αντιλήψεις, οι οποίες επανέρχονται τον 21ο αιώνα ως νέες σοφίες, μπροστά στα πολλαπλά

προβλήματα που προέκυψαν, είτε από τις φυσικές αλλαγές, είτε από τις δραστηριότητες του ανθρώπου, π.χ. επιβάρυνση περιβάλλοντος, πυρηνικά όπλα, διατροφικά προβλήματα, ενεργειακή ανεπάρκεια, αμάθεια και οπισθοδρομικότητα κ.ά.

Οι θεοί, κατά την επικούρεια αντίληψη, δεν ανακατεύονται στα ανθρώπινα, δεν κάνουν χάρες και δεν δέχονται δώρα. Αν έκαναν δε πράγματι οι θεοί όσα τους ζητούσαν οι άνθρωποι, θα εξαφανίζονταν η ανθρωπότητα, γιατί όλοι επιζητούν και εύχονται το κακό των άλλων... Για κάθε στιγμή και κάθε δυσκολία της ανθρώπινης ζωής, οι επικούρειοι φιλόσοφοι είχαν διατυπώσει ως πνευματικό βοήθημα την τετραφάρμακον, τέσσερις φράσεις για συνεχή χρήση:

«Δεν μας φοβίζει ο θεός, δεν μας ανησυχεί ο θάνατος, εύκολα αποκτιέται το Καλό, εύκολα υποφέρεται το Κακό.»

Αυτό δηλώνει ότι, πέρα από τις φυσικές δυνάμεις και τους νόμους του σύμπαντος,

- δεν υπάρχουν θεοί τιμωροί και μπαμπούλες, όπως επαναλαμβάνουν καταπιεστικά οι θρησκείες, οπότε και δεν χρειάζεται κάποιος να ζει με το φόβο τους
- δεν μας ανησυχεί ο θάνατος που δεν μας αφορά, εφόσον εμείς δεν υπάρχουμε πια
- το καλό που χρειάζεται για να ζήσει κάποιος, σύμφωνα με τις πνευματικές, ψυχικές και σωματικές ανάγκες του, αποκτάται για έναν ολιγαρκή άνθρωπο εύκολα και τέλος,
- με την επικούρεια αταραξία αντιμετωπίζεται κάθε κακό, κάθε δυσάρεστη κατάσταση και κάθε φόβος.

Ένας σημαντικός τομέας που απασχόλησε εντατικά τον Επίκουρο, από τον οποίο έχουμε όμως λίγες πληροφορίες, είναι **η φυσική του φιλοσοφία**. Η επιρροή του ατομισμού του Λεύκιππου και του Δημόκριτου είναι παραπάνω από εμφανής στο έργο του Επίκουρου. Ο μεγάλος αυτός φιλόσοφος έγραψε, μεταξύ άλλων, και ένα τεράστιο συναφές σύγγραμμα, **«Περί Φύσεως»**,

το οποίο είχε έκταση 37 τόμων. Τα λίγα αποσπάσματα που έχουν διασωθεί από αυτό το έργο, είναι κυρίως κείμενα του Λουκρήτιου και του Διογένη Οιοανδέα, αλλά και λίγα του ίδιου του Επίκουρου.

Μερικές από τις βασικές αρχές της φυσικής φιλοσοφίας του Επίκουρου

- Τίποτα δεν δημιουργείται ποτέ από το τίποτα.
- Ο κόσμος δεν δημιουργήθηκε από θεία παρέμβαση.
- Ακόμα και αν υπάρχουν θεοί, αυτοί δεν επιδρούν στο φυσικό κόσμο.
- Η ύλη δεν καταστρέφεται σε τίποτα.
- Πρωταρχικά στοιχεία της ύλης δεν είναι τα αριστοτελικά στοιχεία πυρ, αήρ, γη και ύδωρ, αλλά μικρά αδιαίρετα άφθαρτα σωματίδια (άτμητα σωματίδια = άτομα).
- Τίποτα δεν μπορεί να γίνει αισθητό αν δεν έχει υλική υπόσταση. Τίποτα δεν υπάρχει εκτός από τα άτομα και το κενό ανάμεσά τους.
- Όλα τα σώματα, είτε είναι άτομα, είτε προέρχονται από ένωση ατόμων.
- Το σύμπαν είναι αχανές. Δεν βρισκόμαστε στο κέντρο του σύμπαντος, αλλά είμαστε ένας από τους αναρίθμητους κόσμους του σύμπαντος.
- Τα άτομα βρίσκονται σε διαρκή κίνηση μέσα στο κενό. Μπορούν να συνεχίσουν σε ευθεία, να συγκρουστούν, να αλλάξουν κατεύθυνση, να ενωθούν με άλλα άτομα στη δημιουργία σύνθετων σωμάτων.
- Οι κόσμοι και τα έμβια όντα δημιουργούνται από τυχαία γεγονότα λόγω της χαοτικής κίνησης των ατόμων.
- Αυτό που αποκαλούμε «ψυχή» είναι σωματική οντότητα με υλικά χαρακτηριστικά και δεν συνεχίζει να υπάρχει μετά τον θάνατο.
- Η αίσθηση είναι αξιόπιστη, διότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από κάτι άλλο πιο αξιόπιστο από αυτήν.

Σήμερα γνωρίζουμε ότι αυτές οι απόψεις, τις οποίες είχε προσεγγίσει διαισθητικά ο Επίκουρος, δεν απέχουν σημαντικά από τα επιστημονικά ευρήματα και τη σημερινή γνώση μας για τα ουράνια σώματα και τη φύση γενικότερα. Δεν είχε, λοιπόν, άδικο ο **Νίτσε** που διαπίστωνε στα τέλη του 19ου αιώνα ότι: **«Η επιστήμη έχει βαλθεί να επιβεβαιώσει τον Επίκουρο!»**

Είναι πασιφανές, πόσο αρνητική ήταν για την πρόοδο της ανθρωπότητας η αποσιώπηση αυτού του μεγάλου διανοητή κατά την ύστερη Αρχαιότητα και το Μεσαίωνα. Μπορούμε δε εύκολα να σκεφτούμε, πόσο θα είχαν προωθηθεί η επιστήμη, η τεχνολογία και γενικότερα ο (ελληνικός) πολιτισμός, αν είχε εξελιχθεί ομαλά η επιστήμη των ελληνορωμαϊκών και ελληνιστικών χρόνων και δεν είχε παρεμβληθεί ο οπισθοδρομικός Μεσαίωνας με την υποστήριξη της εισροής στις πολιτισμένες κοινωνίες βαρβάρων από Βορρά και Ανατολή και της άνωθεν επιβολής σκοτεινών δεσποτικών και θεόπληκτων αντιλήψεων.

Από τα προηγούμενα είναι επίσης κατανοητό, γιατί οι πλατωνιστές και αριστοτελιστές απεχθάνονταν αυτόν τον μεγάλο φιλόσοφο, τους μαθητές του και τη φιλοσοφία τους και γιατί συνεχίζεται αυτή η εχθρότητα μέχρι των ημερών μας από όλους τους ελιτίστικους μηχανισμούς. Περίπου 300 χρόνια μετά την εποχή του Επίκουρου, γράφει ο Πλούταρχος (~50 - 125 μ.Χ.) ότι ο ιδρυτής της Σχολής του «Κήπου» προσπάθησε να ανατρέψει τους «θεσμούς της πόλης» και ότι θεωρούσε τον εαυτό του «σοφότερο από τον Πλάτωνα» - έγκλημα καθοσιώσεως για τους ολιγαρχικούς. Γι' αυτές λοιπόν τις αντιλήψεις έπρεπε, σύμφωνα με τον Πλούταρχο που είχε ο ίδιος ολιγαρχικές προτιμήσεις, να μαστιγωθούν όλοι οι επικούρειοι, όχι με το απλό μαστίγιο αλλά με το αστραγωτό! Αυτή η εκδήλωση αντιπάθειας και εκδικητικότητας δείχνει, πόση επιρροή πρέπει να είχαν ακόμα κατά το 2° μ.Χ. αιώνα στην κοινωνία της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας οι

«Η επιστήμη έχει βαλθεί να επιβεβαιώσει τον Επίκουρο!»

Νίτσε

επικούρειοι φιλόσοφοι.

Ο Επίκουρος δεν έτυχε μέχρι σήμερα, λόγω των δημοκρατικών και φυσιοκρατικών του αντιλήψεων, οποιασδήποτε προβολής μέσα από τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα, τα οποία κατά κύριο λόγο στηρίζουν ακόμα ολιγαρχικές και

θεοκρατικές αντιλήψεις. Μόλις τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται στα ελληνικά σχολικά βιβλία δειλά η βιογραφία του Επίκουρου και αναπτύσσεται η φιλοσοφία του. Μερικοί σύγχρονοι δυσφημιστές εξηγούν δε, κάνοντας μεταφραστικά άλματα, ότι το λάθε βιώσας (= να ζεις απαραίτητος) του σπουδαίου αυτού φιλοσόφου σημαίνει πως κάποιος ζει λαθραία, σε βάρος των άλλων - ένα ακόμα δείγμα της διαχρονικής οπισθοδρομικής αθλιότητας που υποστηρίζεται κατά κανόνα από μηχανισμούς προπαγάνδας, θεσμοποιημένους και άτυπους. ☑

www.diames.teiath.gr

Το Γραφείο Διαμεσολάβησης

Τον Μάρτιο του 2008, εκπρόσωποι της Γενικής Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ο κ. **Γέρος** στο φυσικό αντικείμενο και ο κ. **Μαράκης** στο οικονομικό αντικείμενο), έκαναν τον καθιερωμένο **έλεγχο του Γραφείου Διαμεσολάβησης (ΓΔΜ) του ΤΕΙ-Αθήνας. Ο έλεγχος ολοκληρώθηκε χαρακτηρίζοντας επιτυχείς όλες τις προσπάθειες του ΓΔΜ.**

Βασική επιδίωξη του ΓΔΜ για το μέλλον, είναι να γίνει περισσότερο αισθητή η παρουσία του στον χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αλλά και στις βιομηχανίες και τις βιοτεχνίες προκειμένου να επιτευχθεί κάποια συνεργασία για την αξιοποίηση των υπηρεσιών του.

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, τα στελέχη του ΓΔΜ επισκέφθηκαν πλήθος εταιρειών τόσο στην Αθήνα όσο και στην Δυτική Αττική (κυρίως στον Ασπρόπυργο και την Ελευσίνα), καθώς επίσης το

Δημαρχείο της Μαγούλας και της Μάνδρας.

Εκτός των παραπάνω, εκπρόσωποι του ΓΔΜ παραβρέθηκαν σε **2 ημερίδες**, που έγιναν στις 9 Μαΐου με θέμα «**Η περιφέρεια στο επίκεντρο της ανάπτυξης**» και στις 14 Μαΐου με θέμα «**Πρόσκληση σε ημερίδα ενημέρωσης δυνητικών δικαιούχων του ΕΠΑΝ II για την διαχειριστική επάρκεια**».

Κύριος σκοπός και των δύο ημερίδων ήταν να ενημερώσουν τους ενδιαφερομένους για θέματα οικονομικής ανάπτυξης το διάστημα 2007-2013 αλλά και για τις δυνατότητες επένδυσης ανάλογα με τον κλάδο της κάθε επιχείρησης ή του κάθε οργανισμού.

Υπενθυμίζουμε ότι στη βάση δεδομένων του ΓΔΜ είναι καταχωρημένες 1750 εταιρείες, ενώ οι περισσότερες από τις δράσεις του βρίσκονται αναρτημένες στην ηλεκτρονική διεύθυνση

<http://diames.teiath.gr>. ☑

Υφάνσιμες ύλες και υφάσματα

στην Ευρώπη του 1500 - 1600

της Ε. Αλεξανδρή*

Κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα, στην Ευρώπη χρησιμοποιήθηκε πολύ το λινό σε πουκάμισα, μαντήλια, σκουφιά, τραπεζομάντιλα και σεντόνια που είχαν κατασκευαστεί από το υλικό αυτό. Ένα φθηνότερο ύφασμα ήταν το βαμβακερό, ενώ το μαλλί το χρησιμοποιούσαν για να κατασκευάσουν φούστες και παντελόνια. Η βαφή των υφασμάτων γινόταν με φυσικές χρωστικές ουσίες που ήταν μικρής αντοχής, θαμπές και με κακή απόδοση των χρωμάτων, συγκρινόμενες με τις σημερινές χημικές χρωστικές. Οι μόνες ίνες που χρησιμοποιούνταν τότε ήταν οι φυσικές που περιγράφονται στο άρθρο αυτό.

Την εποχή αυτή κυριαρχούσαν το λινό, το μαλλί, το βαμβάκι και φυσικά το μετάξι.

Όσον αφορά το λινό, τα κέντρα διακίνησής του στην Ευρώπη ήταν αρκετές πόλεις της Γαλλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και της Β. Γερμανίας. Οι κατασκευαστές λινών ενδυμάτων στα μέρη αυτά διέθεταν μεγάλη πείρα με αποτέλεσμα την παραγωγή πολύ καλής ποιότητας υφασμάτων.

Η ίνα του λινού παρουσιάζει μεγάλη αντοχή, είναι μάλλον ελαφρώς καλός αγωγός της θερμότητας και παρουσιάζει στιλπνότητα. Η μεγάλη του αντοχή στη χρήση αλλά και στο πλύσιμο το έκανε ιδανικό υλικό για πολλές χρήσεις. Τραπεζομάντιλα, πετσέτες, εσώρουχα κατασκευάζονταν από λινό, εκείνη την εποχή. Λίγο αργότερα άρχισε η παραγωγή υφάσματος που

οι ίνες του ήταν ίνες λινού και ίνες βαμβακιού. Το ύφασμα αυτό χρησιμοποιείτο για μεσοφόρια και γενικά για ρούχα που φοριούνταν κάτω από το εξωτερικό ένδυμα.

Το βαμβάκι είχε ευρεία χρήση με κύρια χώρα προέλευσης την Αίγυπτο. Στην Ευρώπη καλλιεργείτο στην Ισπανία. Η νηματοποίηση και ακολούθως η ύφανση γινόταν κυρίως σε πόλεις της Αγγλίας αλλά και σε άλλες πόλεις όπως η Γένοβα στην Ιταλία. Αποτελούσε δημοφιλές υλικό ύφανσης και λόγω της μικρότερης αντοχής από το λινό, τα νήματα κατασκευάζονταν από ίνες των δύο υλικών. Η συνήθης χρήση του ήταν εσώρουχα, σεντόνια, τραπεζομάντιλα και πετσέτες.

Το μετάξι είχε αρχίσει να χρησιμοποιείται στην Ευρώπη από το 12^ο αιώνα. Κατά μια άποψη, ήλθε μέσω Σικελίας από το Βυζάντιο και τον Αραβικό κόσμο. Κατά μια άλλη άποψη, το μετάξι άρχισε να χρησιμοποιείται και πάλι από τη Σικελία με την έλευση των Αράβων και Σαρακηνών τεχνιτών, μετά την επιδρομή των Σταυροφόρων στην Κωνσταντινούπολη. Ειδικότερα, στη Βενετία ύφαιναν μετάξι από το 1265, οπότε εμφανίζεται και η πρώτη ένωση τεχνιτών της ύφανσης του μεταξιού. Η Ιταλία φαίνεται ότι ήταν ο τόπος ύφανσης των μεταξωτών υφασμάτων με μεγάλη παραγωγή στη Γένοβα και τη Φλωρεντία από όπου τροφοδοτούσαν με μεταξωτά την υπόλοιπη Ευρώπη. Οι πόλεις που αναπτύχθηκε

*Η Δρ Ελένη Αλεξανδρή είναι καθηγήτρια εφαρμογών του ΤΕΙ Αθήνας

η βιοτεχνία ύφανσης μεταξωτών, την εποχή στην οποία αναφερόμαστε, ήταν η Φλωρεντία, η Γένοβα, η Βενετία.

Ύφασμα από μετάξι. Βενετία, 1520

Το μαλλί ήταν το νήμα που πρώτο δημιούργησε ο άνθρωπος από τις ίνες του τριχώματος του προβάτου. Την εποχή αυτή, η τέχνη δημιουργίας νήματος από μαλλί είχε φθάσει σε υψηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα την ύφανση λεπτών μάλλινων υφασμάτων, φθηνών και ζεστών, σε αντίθεση με το λινό και το βαμβακερό και ιδίως με το πολύ ακριβό μετάξι. Εκτός από τα υφάσματα από καθαρό μαλλί, ύφαιναν και υφάσματα με ανάμειξη ινών μαλλιού και βαμβακιού. Υφάσματα μάλλινα κατασκεύαζαν οι βιοτεχνίες σε όλη την Ευρώπη. Οι βιοτεχνίες της Αγγλίας όπως και της Βόρειας Ιταλίας ήταν φημισμένες για την ποιότητα του υφάσματος.

Ένα είδος υφάσματος της Β. Ιταλίας της εποχής αυτής είναι το Brocatelle, υφασμένο από νήματα λινού και μεταξίου. Συνήθως το στημόνι ήταν νήμα μεταξίου και το υφάδι νήμα λινού: αυτό αποτελούσε την κυρίως δομή του υφάσματος. Οι υφάντρες της εποχής με εναλλαγή των νημάτων του υφαδιού έδιναν ένα υπέροχο ύφασμα με πολλά όμορφα σχέδια. Χρησιμοποιείτο στο σπίτι, στην επίπλωση και στους τοίχους.

Ένα άλλο ύφασμα ήταν το ονομαζόμενο χρυσό ύφασμα ή ασημένιο. Είχαν αναπτυχθεί αρκετά είδη υφασμάτων του τύπου αυτού. Παράγονταν με την ενσωμάτωση κατά την ύφανση νήματος από χρυσό ή άργυρο ή επίχρυσο. Συνήθως στα υφάσματα αυτά χρησιμοποιούσαν στημόνι από

μετάξι και το υφάδι ήταν νήματα μεταξίου, που σε ορισμένα διαστήματα είχαν ενσωματωμένα τα νήματα των πολυτίμων μετάλλων. Τα υφάσματα αυτά ήταν έξοχης ομορφιάς, πολλά δε εξ' αυτών ήταν εξαιρετικά λεπτά, απαλής υφής και ωραίας εμφάνισης. Τα χρυσά ή αργυρά νήματα σε παλαιότερες εποχές δεν ήταν παρά μόνο λεπτές λωρίδες μετάλλου, τμήματα ενός μεγαλύτερου φύλλου που παραγόταν με σφυρηλάτηση του χρυσού ή του αργύρου μέχρις ότου να δώσει λεπτότητα μεταλλικά φύλλα. Οι λωρίδες αυτές χρησιμοποιούνταν ως είχαν, ενσωματωμένες στο νήμα του υφαδιού ή τυλίσσονταν γύρω από ένα νήμα συνήθως μεταξίου και πολλές φορές λινού ή βαμβακιού. Αποτέλεσμα αυτού ήταν ένα τελικό προϊόν με μεγάλη ελαστικότητα και απαλότητα.

Το ύφασμα Damask της Ευρώπης της εποχής ήταν ύφασμα από μετάξι, στημόνι από νήμα μεταξίου και υφάδι από το ίδιο νήμα. Επρόκειτο για πολυτελές ύφασμα. Η ύφανση, μεταβαλλόμενου του πάχους και του χρώματος του νήματος, όπως επίσης με την αλλαγή των σχεδίων του υφάσματος είχε σαν αποτέλεσμα την παραγωγή μιας τεράστιας ποικιλίας υφασμάτων που διέφεραν στο πάχος, στην υφή και στο σχέδιο. Το ύφασμα αυτό σε παλαιότερες εποχές παραγόταν στη Δαμασκό, από όπου και εισαγόταν. Την εποχή εκείνη χρησιμοποιείτο για τραπεζομάντιλα και γενικά για διακοσμητικά υφάσματα. Σήμερα το είδος αυτό του υφάσματος χρησιμοποιείται για τη δημιουργία φορεμάτων.

Η χρήση του βαμβακιού ήταν ευρύτατη. Ύφαιναν σεντόνια, πουκάμισα, εσώρουχα, τραπεζομάντιλα. Συνήθως, όπως αναφέρθηκε, το βαμβάκι όταν επρόκειτο για ακριβότερο ύφασμα το συνδύαζαν με τα νήματα λινού με αποτέλεσμα ένα προϊόν αισθητικά καλύτερο αλλά και μεγαλύτερης αντοχής.

Η χρήση του μαλλιού των προβάτων γινόταν από την αρχαιότητα. Τα υφάσματα από μαλλί ήταν ζεστά και ανθεκτικά. Με τα υφάσματα

αυτά έραβαν ενδύματα, έφτιαχναν κουβέρτες, καλύμματα δαπέδου και τοίχων.

Τα περισσότερα από τα υφάσματα της εποχής είχαν περίτεχνη ύφανση με πολύπλοκα σχέδια μικρά ή μεγάλα επαναλαμβανόμενα είτε προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν στη διακόσμηση σαν καλύμματα τοίχων ή σαν φορέματα. Τα μοτίβα ήταν πολλά και διάφορα εμπνευσμένα από τη φύση, την ιστορία του ανθρώπου, από τα χαρακτηριστικά της περιοχής ύφανσης, μοτίβα από τις περιοχές της Ευρώπης ή από την Ανατολή ή γενικά τον γνωστό τότε κόσμο.

Κατοικίες, κάστρα, πύργοι, χωριά, τοπία ήταν μερικά από τα αγαπημένα θέματα των τεχνιτών υφάσματος της εποχής. Μοτίβα από την ανατολή, σύμβολα των θρησκειών των περιοχών αυτών. Απεικονίσεις ζώων και πτηνών ιδιαίτερα πουλιών στόλιζαν τα περίτεχνα υφάσματα της εποχής. Τα φυτά, τα λουλουδία κυριαρχούσαν σε υφάσματα πραγματικά έργα τέχνης. Λουλουδία της Μεσογείου, λουλουδία της Β. Ευρώπης αλλά και εξωτικά από μακρινές χώρες, αποτέλεσαν τα αγαπημένα μοτίβα των καλλιτεχνών υφαντών της εποχής.

Τα υφάσματα στην Ευρώπη του 16ου αιώνα από λινό, βαμβάκι, μαλλί και μετάξι κατασκευάζονταν στην Αγγλία, Γαλλία και Βόρεια Ιταλία σε μεγάλη κλίμακα. Η ύφανση ήταν προηγμένης τεχνικής, γεγονός που σε συνδυασμό με τα έξοχου λεπτότητας και υψηλής ποιότητας νήματα, έδινε προϊόντα που δεν κάλυπταν μόνο

Ύφασμα μπροκάρ από μετάξι. Τουρκία, 16ος αιώνας

την ντόπια αγορά αλλά εξάγονταν στις διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Τα μεταξωτά υφάσματα με κέντρα παραγωγής την Σικελία και τη Βόρεια Ιταλία διοχετεύονταν σε πολλές πόλεις της Ευρώπης. ☑

Bibliography & Web sites

1. Mazzoni, Maureen Fenell. "The Italian Cotton Industry in the Later Middle Ages 1100-1600". Cambridge University Press, 1981.
2. Moronato, Stefania. "The Art of Weaving; Venice". Art and Architecture Vol. 11, Ed. Giandomenico Romanelli, Konemann 1997.
3. Munro, John. "The West European Woolen Industries and their Struggles for International Markets, c. 1000-1500". University of Toronto, 2000.
4. Tilton, John Kent. "Textiles of the Italian Renaissance: Their History and Development". Scalandre Silks Inc.
5. Cumming Valerie "A Visual History of Costume in the 17th century"
6. Cumming Valerie "Costume History 1500-1900"
7. A History of Select Natural Fibres, Lady Siobhan nicDhuinnshleibhe (2 April 2003: <http://kws.atlantia.sca.org/fibertypes.html>)

NEO

Έκδοση τριπτύχου φυλλαδίου της Βιβλιοθήκης

 Η Βιβλιοθήκη του ΤΕΙ Αθηνών ίδρύεται το 1977 και από το 2002 στεγάζεται σε νέο και σύγχρονο κτίριο, στην περιοχή Αιγάλεω, από τον κεντρικό χώρο του Παιονίου. Αποτελεί λειτουργικό κέντρο για αναζήτηση, αλληλεπίδραση και ανάπτυξη, καθώς και ΤΕΙ με αντιστοιχία στις συναγόμενες υπηρεσίες, γνώση και εκπαίδευση.

Κεντρική Βιβλιοθήκη ΤΕΙ Αθηνών
 Αγ. Σπυρίδους επί Δραπετσούς, Πλάτεια 122-52, Αθήνα
 Τηλέφ. 9-205 έως 19-22 (καθημερινά)

Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη
 1. κτίρ. Πανεπιστημίου ΤΕΙ Α (SPFA2) - Πλαζα Πλάτεια 122-52, Αθήνα
 2. κτίρ. κτίριο επί οδού Παθών 274

☎ 210 2883 224
 ☎ 210 2305 124
 ✉ email: library@teiath.gr

☎ 210 2883 962
 ✉ email: panbib@teiath.gr

☎ 210 2385 224
 ✉ email: panbib@teiath.gr

www.library.teiath.gr

Μεταβολικό σύνδρομο

του Δ. Χανιώτη*

Το Μεταβολικό Σύνδρομο αποτελεί μια παθολογική κατάσταση της σύγχρονης εποχής με ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις σοβαρές επιπτώσεις που έχει στην καρδιαγγειακή υγεία του σύγχρονου ανθρώπου. Χαρακτηρίζεται από ένα συνδυασμό παραγόντων καρδιαγγειακού κινδύνου, σημαντικότεροι από τους οποίους είναι: η κοιλιακή παχυσαρκία, η δυσλιπιδαιμία, η υπέρταση, διαταραχές στο σάκχαρο του αίματος. Η τετράδα αυτή παραγόντων κινδύνου έχει χαρακτηριστεί ως «θανατηφόρο κουαρτέτο, “Deadly Quartet”» και είναι αποτέλεσμα επιμέρους αλληλοσχετιζόμενων μεταβολικών διαταραχών του οργανισμού με κεντρική διαταραχή την αντίσταση στην ινσουλίνη. Ο όρος αντίσταση στην ινσουλίνη υποδηλώνει τη μειωμένη ευαισθησία των οργάνων-στόχων (ήπαρ, μυϊκός και λιπώδης ιστός) στη δράση της ινσουλίνης με αποτέλεσμα τις μεταβολικές αυτές διαταραχές.

Το Μεταβολικό Σύνδρομο ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την πρόωμη εμφάνιση και αυξημένη επίπτωση καρδιαγγειακών επεισοδίων και Σακχαρώδη Διαβήτη τύπου 2. Το μέγεθος του προβλήματος στα άτομα με μεταβολικό σύνδρομο είναι σημαντικό, αφού έχουν 5πλάσιο κίνδυνο εκδήλωσης Σακχαρώδη Διαβήτη, 3πλάσιο κίνδυνο εκδήλωσης καρδιαγγειακής νόσου όπως έμφραγμα μυοκαρδίου, αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο, περιφερική αγγειοπάθεια και 2πλάσιο κίνδυνο θνητότητας από

αυτές τις νόσους.

Στην ανάπτυξη του μεταβολικού αυτού συνδρόμου συνεισφέρουν ο σύγχρονος ανθυγιεινός τρόπος ζωής, το στρεσογόνο περιβάλλον, η κακή διατροφή, η καθιστική ζωή, το κάπνισμα και το αυξημένο σωματικό βάρος.

Με την παρουσία μεταβολικού συνδρόμου συνυπάρχουν και συσχετίζονται προ-θρομβωτικές και προ-φλεγμονώδεις καταστάσεις, δυσλειτουργία του ενδοθηλίου των αγγείων, μικρολευκωματιουρία, χρόνια νεφρική ανεπάρκεια, αύξηση του ουρικού οξέος ουρική αρθρίτιδα, λιπώδης ήπαρ, υποανδρογοναιμία, στυτική δυσλειτουργία, σύνδρομο πολυκυστικών ωοθηκών, κατάθλιψη, υπνική άπνοια και νόσος Alzheimer.

Ιστορικά στοιχεία

Ο όρος «Μεταβολικό Σύνδρομο» προτάθηκε το 1998 από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO) και κατατάσσεται από την 1η Οκτωβρίου 2001 στον Διεθνή Πίνακα Ταξινόμησης Νόσων (ICD) ως νόσημα με τον κωδικό 277.7 και επίσημη ονομασία «Δυσμεταβολικό Σύνδρομο X».

Ήδη από τον 17ο αιώνα καταγράφεται από τον Tulp ένα σύνδρομο (Tulp syndrome) με τα χαρακτηριστικά του μεταβολικού συνδρόμου, 250 αργότερα ο καθηγητής Ιατρικής της Πάντοβα G.B. Morgagni διαπιστώνει σε έναν άνδρα ασθενή παχυσαρκία, υπέρταση, χολολιθίαση και αθηροσκλήρυνση. Το 1923 ο Kylin περιγράφει

*Ο κ. Δ. Χανιώτης είναι ιατρός, επικ. καθηγητής στο τμήμα Επισκεπτών/τριών Υγείας του ΤΕΙ-Α

τη συνύπαρξη υπέρτασης, υπεργλυκαιμίας και υπερούριχαιμίας και αργότερα το 1956 ο Vague πρώτος αναφέρει τη σημασία της «ανδροειδούς παχυσαρκίας», ως μιας κατάστασης που σχετίζεται με το διαβήτη και τα καρδιαγγειακά νοσήματα. Το 1965 από τους Avogaro και Crepaldi γίνεται η πρώτη συστηματική περιγραφή και συσχέτιση της υπερλιπιδαιμίας, παχυσαρκίας και Διαβήτη, ενώ πιο πρόσφατα το 1988 ο Gerald Reaven εισήγαγε την έννοια του «Σύνδρομου X» και πρότεινε μάλιστα την αντίσταση στην ινσουλίνη ως την υποκείμενη αιτία του αυξημένου καρδιαγγειακού κινδύνου που παρατηρείται σε αυτές τις περιπτώσεις, ενώ ο Ferrannini το 1991 υπερασπίστηκε την άποψη αυτή μετονομάζοντας το Σύνδρομο X σε «Σύνδρομο Αντίστασης στην Ινσουλίνη».

Ενδιαμέσως το 1989, ο Kaplan καταγράφει τη θανατηφόρο έκβαση του Σύνδρομου X και το χαρακτηρίζει ως "Deadly Quartet".

Ορισμός - Διάγνωση

Ο ορισμός του μεταβολικού συνδρόμου δεν έχει παγιωθεί αλλά διαχρονικά αναθεωρείται και προσαρμόζεται. Τουλάχιστον έξι διεθνείς Οργανισμοί έχουν προτείνει κριτήρια για τη διάγνωση του, συνδυάζοντας εκείνους τους καρδιομεταβολικούς παράγοντες κινδύνου, που χαρακτηρίζουν το σύνδρομο και θέτουν τη διάγνωση.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τους ορισμούς του συνδρόμου, όπως δόθηκαν από τους παρακάτω:

WHO (1999)

Αντίσταση στην ινσουλίνη (σ. διαβήτη τύπου 2, διαταραχή ανοχής γλυκόζης νηστείας, παθολογική καμπύλη γλυκόζης).

Επιπλέον 2 από τους παρακάτω παράγοντες κινδύνου:

- Αρτηριακή πίεση ($\geq 140/90$ ή αντιυπερτασική αγωγή)
- Τριγλυκερίδια ≥ 150 mg/dl

- HDL - χοληστερόλη < 35 mg/dl (άνδρες) ή < 40 mg/dl (γυναίκες)
- ΔΜΣ > 30 Kg/m² και /ή ΠΜ/ΠΓ $> 0,9$ (άνδρες), $> 0,85$ (γυναίκες)
- Μικρολευκωματινουρία: Λευκωματίνη ούρων > 20 mg/min, Λ/Κρ > 30 mg/g.

WHO: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας.

ΔΜΣ = δείκτης μάζας σώματος, ΠΜ = περίμετρος μέσης, ΠΓ = περίμετρος γοφών, Λ = λευκωματίνη, Κρ = κρεατίνη

NCEP ATP III (2001)

3 από τους παρακάτω παράγοντες κινδύνου:

- Κοιλιακή παχυσαρκία (Περίμετρος μέσης) Άνδρες > 102 cm, Γυναίκες > 88 cm
- Τριγλυκερίδια ≥ 150 mg/dl
- HDL - χοληστερόλη Άνδρες < 40 mg/dl, Γυναίκες < 50 mg/dl
- Αρτηριακή πίεση $\geq 130/ \geq 85$ mmHg ή γνωστή αρτηριακή υπέρταση
- Γλυκόζη νηστείας ≥ 110 mg/dl

NCEP ATP III: Εθνικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης για τη χοληστερόλη των ΗΠΑ, 3ο πρόγραμμα θεραπείας ενηλίκων

AHA/NHLBI (2005)

(Αναθεώρηση του NCEP ATP III)

3 από τους παρακάτω παράγοντες κινδύνου:

- Κοιλιακή παχυσαρκία (Περίμετρος μέσης) Άνδρες > 102 cm, Γυναίκες > 88 cm
- Τριγλυκερίδια ≥ 150 mg/dl
- HDL - χοληστερόλη Άνδρες < 40 mg/dl, Γυναίκες < 50 mg/dl
- Αρτηριακή πίεση $\geq 130/ \geq 85$ mmHg
- Γλυκόζη νηστείας ≥ 100 mg/dl

AHA/NHLBI: Αμερικάνικη Καρδιολογική Εταιρεία/ Εθνικό Ινστιτούτο Καρδιάς, Πνευμόνων και Αίματος

IDF (2005)

Προαπαιτούμενο η Κοιλιακή παχυσαρκία (Περίμετρος μέσης)

Για Ευρωπαίους

Άνδρες > 94 cm, Γυναίκες > 80 cm

Επιπλέον 2 από τους παρακάτω παράγοντες κινδύνου:

- Τριγλυκερίδια ≥ 150 mg/dl
- HDL - χοληστερόλη
Άνδρες < 40 mg/dl, Γυναίκες < 50 mg/dl
- Αρτηριακή πίεση $\geq 130/ \geq 85$ mmHg
- Γλυκόζη νηστείας ≥ 100 mg/dl

IDF: Διεθνής Ομοσπονδία Διαβήτη

Κατά IDF ο ορισμός θέτει ως προαπαιτούμενο την κοιλιακή παχυσαρκία και κριτήρια περισσότερο αυστηρά (περίμετρος μέσης για Ευρωπαίους τα 94cm και 80cm για άντρες και γυναίκες αντίστοιχα), επίσης περιορίζει τα ανώτερα φυσιολογικά επίπεδα σακχάρου (γλυκόζης) νηστείας στο αίμα στα 100mg/dl.

Επιδημιολογία

Οιασθενείς με μεταβολικό σύνδρομο έχουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης καρδιαγγειακής νόσου και Σακχαρώδη Διαβήτη τύπου 2, συγκριτικά με εκείνον που θα μπορούσε να αποδοθεί στους κλασικούς παράγοντες κινδύνου ξεχωριστά.

Η συχνότητα του μεταβολικού συνδρόμου στο σύνολο του πληθυσμού κυμαίνεται, σύμφωνα με διάφορες μελέτες και αναλόγως της ηλικίας σε υψηλά ποσοστά (25-40%), ενώ στο πληθυσμό των διαβητικών ατόμων τύπου 2 ανέρχεται στο 90%.

Σύμφωνα με την επιδημιολογική μελέτη US NHANES ο επιπολασμός του μεταβολικού συνδρόμου στο γενικό πληθυσμό για άνδρες και γυναίκες αντίστοιχα ήταν 24% και 23% με διακύμανση ανάλογα με την ηλικία από 7% σε νέους 20-29 ετών μέχρι 44% στα άτομα 60-69 ετών. Σε άλλη μελέτη (Alexander et al., 2003) οι μεσήλικες εμφάνιζαν μεταβολικό σύνδρομο σε ποσοστό από 17%-30% οι άνδρες και 8%-20% οι γυναίκες. Επίσης σε παχύσαρκα άτομα ($\Delta M \Sigma \geq 30$) και με κοιλιακή παχυσαρκία (άνδρες > 100 cm, γυναίκες > 90 cm) ο επιπολασμός του μεταβολικού συνδρόμου ανέρχεται στο 55% για τους άνδρες και 40% για τις γυναίκες. Σε αντιπροσωπευτικό δείγμα της ευρύτερης περιοχής της Αττικής

(ATTICA STUDY) από μεταβολικό σύνδρομο έπασχε περίπου το 20% των ατόμων που εξετάστηκαν και η συχνότητα εμφάνισης σε άνδρες και γυναίκες αντίστοιχα ήταν 25% έναντι 15%.

Το Μεταβολικό Σύνδρομο σε Παιδιά και Εφήβους

Εκτός από τους ενήλικες το μεταβολικό σύνδρομο υπάρχει και στα παιδιά αλλά σύμφωνα με τον IDF δεν πρέπει να τίθεται διάγνωση σε ηλικίες μικρότερες των 10 ετών.

Το μεταβολικό σύνδρομο στα παιδιά ηλικίας μεγαλύτερης των 10 ετών έως 16 ετών χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη κοιλιακής παχυσαρκίας (περίμετρος μέσης > 90 ης εκατοστιαίας θέσης) που είναι ουσιώδης παράμετρος για τη διάγνωση του και επιπλέον η παρουσία δύο ή περισσότερων παραγόντων κινδύνου όπως αυξημένα τριγλυκερίδια (≥ 150 mg/dL), χαμηλή HDL χοληστερόλη (< 40 mg/dL), υψηλή αρτηριακή πίεση (συστολική ≥ 130 mmHg, διαστολική ≥ 85 mmHg) και αυξημένη τιμή γλυκόζης νηστείας (≥ 100 mg/dL) ή γνωστός Σακχαρώδης Διαβήτης. Σε ηλικίες μεγαλύτερες των 16 ετών για τη διάγνωση του μεταβολικού συνδρόμου ισχύουν τα κριτήρια του IDF που προαναφέραμε για τους ενήλικες. Σε περιπτώσεις παιδιών ηλικίας 6-10 ετών με κοιλιακή παχυσαρκία (περίμετρος μέσης > 90 ης εκατοστιαίας θέσης) και οικογενειακό ιστορικό καρδιαγγειακής νόσου, παχυσαρκίας, μεταβολικού συνδρόμου, σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2, δυσλιπιδαιμίας και υπέρτασης πρέπει να γίνονται εξετάσεις, να υπάρχει τακτική ιατρική παρακολούθηση και να συστήνεται υγιεινοδιατροφική αγωγή.

Η πρόωμη ανίχνευση του συνδρόμου και η έγκαιρη έναρξη θεραπευτικής παρέμβασης με αλλαγές στον τρόπο ζωής, την διατροφή, την σωματική δραστηριότητα και ενδεχομένως φαρμακοθεραπεία είναι καθοριστικής σημασίας στην εξέλιξη του συνδρόμου.

Η ΤΕΧΝΗ, η Φυσική και η εικόνα του κόσμου

του Ν. Μ. Χιωτίνη*

Έχει γίνει πλέον από όλους κατανοητό πως **οι κοινωνίες υπάρχουν, επιβιώνουν και εξελίσσονται, πάνω σε στοιχεία φαντασικά**, εξ' αιτίας δηλαδή φαντασικών σημασιών και όχι πάνω σε στοιχεία «πραγματικά» ή αν θέλετε όχι μόνο - και μάλιστα όχι κυρίως - πάνω σε στοιχεία «πραγματικά» - με την σημερινή συρρικνωμένη έννοια του όρου αυτού - ή πάνω σε στοιχεία «οικονομικά», με την μαρξιστική έννοια του όρου. Ο ίδιος ο Marx διαβεβαίωνε πως ο Απόλλων των Δελφών ήταν για τη ζωή των Ελλήνων μία δύναμη τόσο πραγματική όσο και οποιαδήποτε άλλη, η δε υποτιθέμενη «πραγματική» Οικονομία έχει καταδήλως φαντασικά θεμέλια: η περιφέρημη Πολιτική Οικονομία δεν είναι παρά επιστήμη της ανθρώπινης συμπεριφοράς και έχει πρωτίστως να κάνει με τις προτεραιότητες της ζωής των ανθρώπων, των αναγκών τους και των επιθυμιών τους, που διαμορφώνονται από σημασίες φαντασικές, τουλάχιστον εξ' ίσου με τις όποιες «πραγματικές» ανάγκες, επιθυμίες και προτεραιότητες - και στο βαθμό βέβαια που αυτές είναι ανεξάρτητες από τις «φαντασικές». Οι κοινωνιολόγοι σήμερα αποδέχονται πλήρως την **«φαντασική θέσμιση των κοινωνιών»** - όπως την διέτύπωσε ο Κ. Καστοριάδης - και το

ότι χωρίς αυτή τη φαντασική θέσμιση ή φαντασική θεμελίωση, δεν θα υπήρχε ούτε κοινωνία ούτε ιστορία¹. Οι φαντασικές σημασίες είναι που κοινωνικοποιούν τα άτομα, τους δίνουν ταυτότητα, κριτήρια, κανόνες, αξίες και προτεραιότητες ζωής και συνέχουν την καταπληκτική ποικιλία, συνεργία και ισορροπία των θεσμών, μέσα σε μια κοινωνία.

Θα πρέπει όμως να συμπληρώσουμε κάτι πολύ βασικό πάνω στο θέμα αυτό, που είτε αγνοείται είτε δεν του δίδεται η πρέπουσα σημασία, με συνέπεια όχι μόνο την ελλειπή, αλλά την ολοσδιόλου λανθασμένη αντίληψη του Τρόπου με τον οποίον ο άνθρωπος υπάρχει, δρά, αναπτύσσεται, δημιουργεί Ιστορία: Η φαντασική αυτή θέσμιση των κοινωνιών οφείλεται στον Τρόπο με τον οποίον ο Άνθρωπος κάθε φορά αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει τον Κόσμο μέσα στον οποίον βρίσκεται, με τις όποιες χωρικές, χρονικές ή άλλου είδους διαστάσεις ή ποιότητές του, καθώς και την υπαρξιακή θέση και ρόλο του μέσα σ' αυτόν, οφείλεται μ' άλλα λόγια στην **φιλοσοφική του στάση**. Οφείλεται, αυτή η φαντασική θεμελίωση των κοινωνιών, στην φιλοσοφική στάση των ανθρώπων ως άτομα και ως κοινωνία, κοινωνία με φιλοσοφική θεμελίωση, φιλοσοφικό συλλογικό σχέδιο και στόχο. Είναι

*Ο κ. Ν. Χιωτίνης είναι καθηγητής και Διευθυντής της ΣΓΤΚΣ

¹Καστοριάδης Κορνήλιος, "Η φαντασική θέσμιση των κοινωνιών", Εκδόσεις Ύψιλον, Αθήνα 1992

προφανές ότι εδώ πρέπει να αντικατασταθεί ο όρος «φαντασιακή θέσμιση της κοινωνίας» με τους καταδήλως ακριβέστερους «**φιλοσοφική θέσμιση της κοινωνίας**» ή «**οντολογική θέσμιση της κοινωνίας**».

Μία προσεκτική αναδρομή στην Ιστορία, επιβεβαιώνει πως **πρωταρχικό μέλημα του Ανθρώπου**, βασική, αν όχι η βασικότερη, προτεραιότητα της ίδιας του της ζωής, υπήρξε η **συνδιαλλαγή** του με τον κάθε φορά θεωρούμενο ως **προϋπάρχοντα Κόσμο**, η με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επέκταση της χωρικής και χρονικής του εμβέλειας προς αυτόν τον προϋπάρχοντα Κόσμο, προαιώνια αρχή ή τάξη, εκπορευόυσα αρχή ή ότι άλλο αυτός ο Κόσμος σήμαινε γι' αυτόν, με στόχο την ικανοποίηση της ζωτικής γι' αυτόν ανάγκης να αποκτήσει **υπαρξιακή ταυτότητα και σιγουριά**. Ένα από τα **μέσα απόκτησης πρόσβασης σ' αυτόν**, ένα από τα κατ'εξοχήν μέσα του για να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτόν, ένα από τα κατ'εξοχήν μέσα του για την ερωτική του - κατά την νεοπλατωνική έννοια του όρου «έρως» - συνδιαλλαγή του με αυτόν, ήταν και εξακολουθεί να είναι, **η Τέχνη** - παρά του ότι τα τελευταία χρόνια οι αυτοαποκαλούμενοι λειτουργοί της βρίσκονται, εν μέρει δικαίως, σε αδυναμία να προσδιορίσουν το αντικείμενό της, τις αρχές της και τους στόχους της.

Η μεγάλη σύγχυση που κατατρώχει την **Τέχνη** από τα τέλη του 18^{ου} αιώνας ως τις μέρες μας - δηλ. αυτό που σήμερα ονομάζουμε Τέχνη - σύγχυση καταδήλως ολοένα αυξανόμενη, οφείλεται σαφώς στην βίαιη αυτονόμησή της, στην **βίαιη αποκοπή της από τις καθημερινές ανάγκες του ανθρώπου**. Οι φιλόσοφοι της εποχής εκείνης πρωτοστάτησαν, συνέπραξαν ή εν πάσει περιπτώσει προθύμως επικύρωσαν και προσεχώρησαν, σε μία ιστορικά λανθασμένη θεώρηση του τρόπου και του ρόλου ύπαρξης κάποιων μέχρι τότε δραστηριοτήτων του ανθρώπου που εφεξής αυθαιρέτως ονόμασαν

τέχνη, στα πλαίσια ενός ιστορικά πρωτόγνωρου και αυθαίρετου **διαχωρισμού τέχνης και τεχνικής, τέχνης και γνώσης, τέχνης και επιστήμης**.

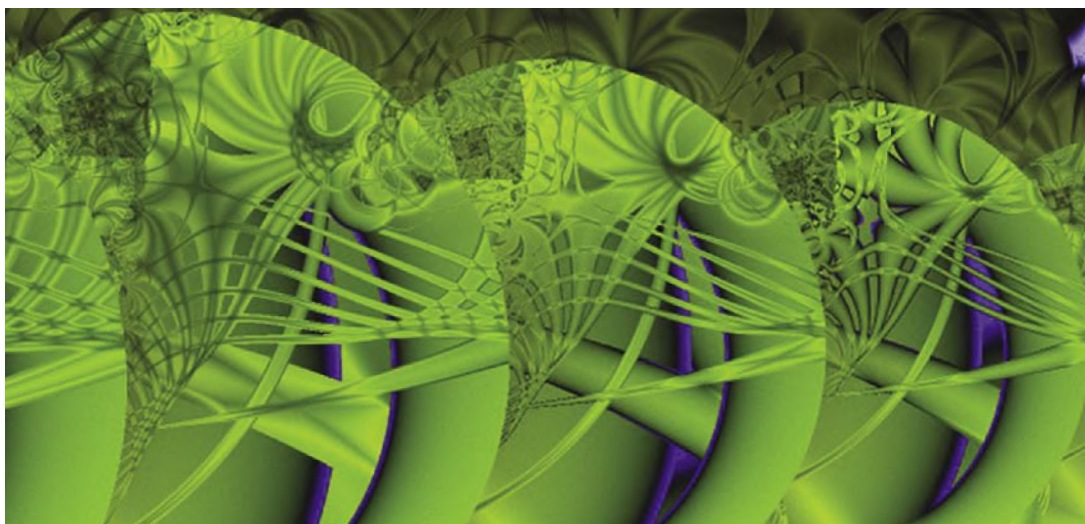
Οι ιστορικοί, οι λοιποί θεωρητικοί και οι δρώντες "καλλιτέχνες", φαίνεται έτσι σήμερα ν' αγνοούν, πως και αυτή ακόμα η αποκαλούμενη σήμερα τέχνη - δηλ. η μουσική, η γλυπτική, η ζωγραφική, η αρχιτεκτονική, η λογοτεχνία, κ.λ.π.- **αποτύπωνε πάντα την προσπάθεια της κάθε εποχής να επεκτείνει την χωρική και χρονική εμβέλεια του Ανθρώπου**, φέρνοντάς τον σε συνδιαλλαγή με αυτό που κάθε φορά θεωρείτο Κοσμική και Ιστορική πραγματικότητα ή Αλήθεια. Υπήρξε **βασικό δομικό στοιχείο του εκάστοτε Πολιτισμού**, ο δε Πολιτισμός είναι πρωτίστως ο τρόπος νοηματοδότησης της ζωής και θέσπισης προτεραιοτήτων που προκύπτουν από τον τρόπο θεώρησης του Κόσμου και της έννοιας και του ρόλου της ανθρώπινης Ύπαρξης, από την καθολικώς αποδεκτή μ' άλλα λόγια νοηματοδότηση της πραγματικότητας ή Αλήθειας. Η Τέχνη υπήρξε κατ' αρχήν και κατ'εξοχήν **δια-Κοσμητική πράξη** με την πυθαγορειανή έννοια του όρου - που έχει να κάνει με την αρμονική διάταξη του Κόσμου - υπήρξε **«βασική συνιστώσα του Κόσμου και βασικός συμμετοχος στο μεγάλο Παιχνίδι του Κόσμου»**, όπως έλεγε ο **Αξελός**¹¹, δηλαδή ένα από τα **κύρια μέσα** του Ανθρώπου στην ζωτική γι' αυτόν **αναζήτηση Κοσμικής υπόστασης και Υπαρξιακού ρόλου**. (αλλά βεβαίως όχι μόνον αυτή: η φιλοσοφία, η πολιτική, τα μαθηματικά και ότι άλλο αποκαλούμε σήμερα επιστήμη, αυτήν την ιδέα είχαν ως κεντρικό σημείο αναφοράς τους).

Η Τέχνη της προϊστορίας έθετε τον Άνθρωπο σε συνδιαλλαγή με τον τότε Κόσμο (του), που υπήρξε κατ' αρχήν η χαοτική, η άνευ διευθύνσεων και προσανατολισμού πραγματικότητα. Αυτό μαρτυρά η **δια-Κόσμιση των**

¹¹ Αξελός Κώστας, "Ορίζοντες του Κόσμου", εκδ. Δωδώνη 1975

σπηλαίων, που δεν υπακούει σε κανενός είδους προσανατολισμό, χωρική και χρονική τάξη, με τον τρόπο που εμείς σήμερα τα αντιλαμβανόμαστε. Στην αμέσως μετέπειτα **μεγαλιθική περίοδο** της προϊστορίας, αυτήν την ανάγκη Κοσμικής επικοινωνίας ικανοποιούσαν τα **Menhir**. Πρόκειται περί τεραστίων όρθιων λίθων, έφταναν μέχρι τους 300 τόνους σε βάρος και τα 23 μέτρα σε ύψος, που τοποθετούντο ανά εκατοντάδες σε σειρές ή σε κύκλο, με προφανή συμπαντικό συμβολισμό. Η προτεραιότητα που δινόταν στην διά μέσου αυτών **Κοσμική επικοινωνία ή «κοσμική επέκταση» της καθημερινής «φυσικής ζωής»** είναι προφανής: δεν έχουν σωθεί κατοικίες ή άλλου είδους κτίσματα που να ικανοποιούν τις λεγόμενες καθημερινές ανάγκες, που σημαίνει ότι αυτές δεν αποτελούσαν γι' αυτούς τη αποκλειστική προτεραιότητα της ζωής τους, κάθε άλλο μάλιστα: είναι σαφές πως η **ανάγκη εξήγησης του Κόσμου, εύρεσης υπαρξιακού πεδίου αναφοράς της ανθρωπότητας, επέκτασης της εμβέλειας της καθημερινής «φυσικής» ζωής**, υπήρξε αν όχι το πρωταρχικό, τουλάχιστον εκ των πρωταρχικών μελημάτων των ανθρώπων. **Η Τέχνη της Αιγύπτου** ενέτασσε τον Άνθρωπο και τον γήινο χώρο και χρόνο του, στον προαιώνιο και σταθερό Χώρο και Χρόνο, στον Κόσμο

όπως αυτός τότε του φανερωνόταν ή γινόταν αντιληπτός, μιμούμενη και εντασσόμενη στους προαιώνιους και σταθερούς νόμους του Κόσμου αυτού, νόμους που πάσχιζαν οι Αιγύπτιοι να καταγράψουν δια του αμέσως αρμοδίου Αστρονόμου των **Φαραώ** - η αποστολή των οποίων Φαραώ ήταν η εξασφάλιση και διαφύλαξη αυτής της Κοσμικής συνδιαλλαγής ή επικοινωνίας. **Η ιδέα της συμβολικής υλοποίησης, δηλ. της αναπαράστασης, του Κόσμου, με σκοπό την ένταξη του ανθρώπου σε αυτόν**, χρειάστηκε την έμμεση **σύνδεση** των θεοτήτων, ή της Γεννεσιουργού Αιτίας και της Αιώνιας Τάξης, με το περιβάλλον το φυσικό, αλλά και με την «αιχμή» του, που είναι το κατασκευασμένο. Στην Αρχιτεκτονική, π.χ., βρισκόμαστε μπροστά σε χωρικές μορφές γεωμετρημένες με μαθηματική ακρίβεια και σαφήνεια, σε μία αναπαράσταση ιδεών δοσμένη σε υψηλό βαθμό αφαίρεσης, υπό τύπον Αρχετύπου. Η μέριμνα για την **διαρκή παρουσία του Ανθρώπου** σε αυτόν τον Κόσμο, ενισχύεται και από την προσπάθεια της «πραγματικής» αιώνιας παρουσίας του σε αυτόν, που συντελείται μέσω των ενταγμένων από τη φύση τους στο Όλον τάφων και της μουμοποίησης, δηλ. όχι μόνο μέσω της διανοητικής ή ψυχικής άρθρωσής του με το Όλον αυτό, μέσω των συμβολικών αναπαραστάσεών του.

Σε αυτό άλλωστε οφείλεται και η κύρια σημασία που δινόταν στην κατασκευή Τάφων και Ναών - πολύ μικρή η σημασία στην κατασκευή των κατοικιών - με το φυσικό περιβάλλον πάντα θεωρημένο ως ενταγμένο στην Αιώνια Τάξη και σε μεγάλο βαθμό ομοίως θεωρημένη και η καθημερινή ζωή.

Στην Ελλάδα η ερμηνεία του Κόσμου και της υπαρξιακής θέσης και ρόλου του Ανθρώπου μέσα σ' αυτόν, περιεβλήθη την **μορφή του Μύθου**. Οι Έλληνες κατέβασαν τους **Θεούς** χαμηλά στη γη, για να ανέβουν στην συνέχεια ψηλά μαζί τους. Αυτή η ελληνική πολιτισμική πρόταση, απετέλεσε γι' αυτούς σαφή προτεραιότητα βίου, που σαφώς εκφράζετο σε κάθε εκδήλωσή τους: στη Πολιτική, στο Θέατρο, στη συστηματική Σκέψη - αυτό που σήμερα ονομάζουμε φιλοσοφία - στην αρχιτεκτονική και στις υπόλοιπες μορφές της Τέχνης. **Η πρώτη Ρωμαϊκή περίοδος** - δηλ. αυτή κατά την οποία πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας ήταν η Ρώμη - δεν στάθηκε ικανή να ανακόψει την δυναμική της ελληνικής πολιτισμικής πρότασης, που οδήγησε σε μια νέα ακμή, στη λεγόμενη **βυζαντινή εποχή: σαφής προτεραιότητα του βίου η «θέωση» του Ανθρώπου**, η καλλιέργεια, μέσω της εκκλησιαστικής εμπειρίας, της σχέσης Θεού και Ανθρώπου. Μία από τις αυστηρότερες ποινές για τους χριστιανούς της εποχής εκείνης, υπήρξε ο αποκλεισμός τους από την θεία λειτουργία, από την καθημερινή δηλαδή προσπάθεια καλλιέργειας της Προσωπικής τους σχέσης με την εκπορεύουσα αρχή τους, το νέο Κόσμο και Αλήθεια, τον Θεό.

Αλλά και από την λεγόμενη **Αναγέννηση και μετά**, μέχρι τις μέρες μας, **ο κάθε φορά θεωρούμενος ως Κόσμος**, η κάθε φορά αντίληψη περί Πραγματικότητας ή Αλήθειας, η εκάστοτε φιλοσοφική θεμελίωση ή θέσμιση, με άλλα λόγια, των κοινωνιών, είναι που **καθορίζει** τον τρόπο ύπαρξης και εξέλιξής τους, είναι που καθορίζει τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων και

τον κατ' εξοχήν τρόπο έκφρασης των μεγάλων συλλογικών στόχων, δηλ. **την Τέχνη**. Η σταδιακή απόρριψη των μέχρι τότε θεωρήσεων του Κόσμου, δηλ. των μέχρι τότε Οντολογιών - που κακώς ονομάζονται «θρησκείες», με την σημερινή επικρατούσα αντίληψη περί της εννοίας του όρου αυτού - δεν σημαίνει πως οι κοινωνίες έχουν πάψει να είναι φιλοσοφικώς θεμελιωμένες, παρά την φαινομενική οπισθοχώρηση της συστηματικής φιλοσοφικής σκέψης, που και αυτό δεν είναι αληθές: ναι μεν οι παραδοσιακά αποκαλούμενοι φιλόσοφοι εγκατέλειψαν σταδιακά κάθε προσπάθεια συστηματικής οντολογικής σκέψης, αυτή όμως δεν έπαψε να υπάρχει: **οι Φυσικοί είναι αυτοί που δικαιωματικά κατέλαβαν το χώρο της Φιλοσοφίας**, την διέπλασαν και την πέρασαν στις κοινωνίες τους, δημιουργώντας μία **άλλη Κοσμοεικόνα**, μια άλλη αντίληψη περί του Κόσμου, της έννοιας της Ύπαρξης και της πραγματικότητας, περί του Ανθρώπου και του ρόλου του μέσα σ' αυτόν τον νέο Κόσμο. Από την λεγόμενη λοιπόν Αναγέννηση, ξεκινά μία σταδιακή εγκατάλειψη όλων των μέχρι τότε υπαρξιακών πεδίων αναφοράς της ανθρωπότητας, όλων των μέχρι τότε δηλ. κοσμοεικόνων και καταλήγει στον θρίαμβο της Νευτώνιας Φυσικής. Λέγεται,

π.χ., πως στην Αναγέννηση ανακαλύφθηκε η **προοπτική σχεδίαση**: αυτό έγινε για τον απλούστατο λόγο ότι άλλος ήταν ο Κόσμος στον Ανατολικό Χριστιανισμό και αναλόγως αναπαρίστατο στη ανατολική χριστιανική Αρχιτεκτονική και λοιπές μορφές Τέχνης, άλλος ήταν ο Κόσμος στη δυτική εκδοχή του και αναλόγως βεβαίως αναπαρίστατο στις αντίστοιχες δυτικές μορφές Τέχνης. **Η Τέχνη ακολούθησε κατά πόδας, αν δεν προέβλεπε κιάλας, τους νέους Κόσμους.** Η πλήρης αποδοχή της νευτώνειας κοσμολογίας οδήγησε τη δυτική «επίσημη» Τέχνη των νεωτερικών χρόνων - δηλ. αυτή που τα εχειρίδια των ιστορικών θεωρούν ως «**ιστορία τέχνης**» - να προσπαθεί να κατακτήσει ή να φέρει τον άνθρωπο σε **συνδιαλλαγή με τον νέο νευτώνιο Κόσμο**, θεωρώντας πως αυτή υπήρξε η φιλοσοφική θεμελίωση της νεωτερικής εποχής, καθόσον είχε γίνει αποδεκτή ακόμα και από τους φιλοσόφους. Αυτό στην **αρχιτεκτονική** φαίνεται εντονότερα, δες «επαναστατική» αρχιτεκτονική του 18^{ου} αιώνας, Boullée, Ledoux, Vaudoyer, Durand, την αρχιτεκτονική των μηχανικών του 19^{ου} Paxton, Eiffel, κ.λ.π. **Στον 20^ο αιώνα η Τέχνη ομοίως εντάσσεται και προωθεί τις νέες κοσμολογίες ή οντολογίες**, που αντικαθιστούν σταδιακά αυτήν της νευτώνειας Φυσικής και κατ' αρχήν στο χωροχρονικό συνεχές του Einstein: Art Nouveau και Gaudí στην αρχή, στη συνέχεια Κυβισμός, Μοντέρνο κίνημα, Φουτουριστές, Clee, Kadinsky, Mondrian, De Stijl, Le Corbusier Van de Rohe, Wright, Yves Klein αργότερα, κ.λ.π. Η στη συνέχεια εξέλιξη της **Φυσικής**, της μόνης δηλ. εναπομείνας οντολογίας, ακολουθείται επίσης από την **εξέλιξη της Τέχνης**. Από την παρανοϊκοκριτική του Dalí έως την σύγχρονη μεταδομιστική θεώρηση της πραγματικότητας του Paul Celan, του Eisenman, του Derrida και του Tsumi, που τείνει να γίνει κεντρικό πεδίο ερεύνης των περισσοτέρων

πανεπιστημιακών σχολών, ο νέος κβαντικός Κόσμος ακολουθείται ή και προβλέπεται. **Αμφισβητείται πλέον ανοικτά ο απόλυτος χώρος και χρόνος της νευτώνειας κοσμολογίας του 19^{ου} αιώνας, κάθε μέχρι τώρα δογματικά παραδεκτή έννοια περί Πραγματικότητας ή Αλήθειας και κάθε προσπάθεια σύλληψής της με τους μέχρι τώρα τρόπους.** Αμφισβητούνται το εδώ και το εκεί, το πάνω και το κάτω, το μπρός και το πίσω, το μέσα και το έξω καθώς και η παλαιά κραταιά σημειωτική που επέμενε πως τα αντικείμενα είναι φορείς νοημάτων σε αμφιμονοσήμαντη σχέση τους με αυτά. Αμφισβητείται το ίδιο τελικώς το νόημα, με τον τρόπο που μέχρι τώρα το διαβάζαμε, αμφισβητείται η μέχρι τώρα γραμμική χρονική συνέχεια ή διαδοχή, η ίδια τελικώς ανάγνωση ή θεώρηση της Ιστορίας. **Η πραγματικότητα ή η Αλήθεια δεν αναζητώνται πλέον σε ένα είναι ή μη-είναι, αλλά σε μία διαδικασία ή σχέση, αναζητάται μία «νέα Φύση σε μία κατάσταση μη-Φυσική»¹¹¹.** Τα ερωτήματα αυτά και τα εξ αυτών έργα - ή «προτασιακά συστήματα στην πραγματικότητα», όπως θάλεγε ο Wittgenstein - είναι ίσως ακόμα αδόκιμα ή πρωτόλεια, αλλά απολύτως μέσα στα πλαίσια της εξέλιξης αυτής της νεωτερικής οντολογίας, όπως αυτή ορίζεται από τις εξελίξεις στη Φυσική. Βεβαίως όμως - δυστυχώς ή ευτυχώς, δεν είναι του παρόντος αυτό το τεράστιο ζήτημα - η σταδιακή οπισθοχώρηση των παλαιών οντολογιών και το προκύψαν οντολογικό κενό δεν μπόρεσαν να καλύψουν μήτε η νευτώνια εκδοχή και η εξ αυτής δαρβίνεια αντίληψη περί Ανθρώπου - που επιχειρηματολόγησε για την πλήρη αποστέρωση κάθε βαθύτερου νοήματος και ιστορικής διάστασης του ανθρώπινου βίου-μήτε η αϊνσταϊνική και η κβαντική εκδοχή. Τα δυτικά «καλλιτεχνικά» κινήματα του 19ου και του 20ου αιώνας έτσι λοιπόν μοιραίως απέτυχαν.

¹¹¹ Eisenman Peter, "Futilite des objets: decomposition et difference", Art Press-Hors seri No 2, Juin-Juillet-Aout 1983

Απέτυχαν να επικοινωνήσουν με το κοινό τους, απέτυχαν να ενσαρκώσουν συλλογικούς στόχους και αρχές, απέτυχαν να συμμετάσχουν στην νοηματοδότηση του ανθρώπινου βίου, στην ανάγκη να βρεί η ανθρωπότητα υπαρξιακό πεδίο αναφοράς της, όπως άλλωστε σαφώς και ευθαρσώς διακήρυτταν οι αρχιτέκτονες και οι υπόλοιποι δημιουργοί (και που περιέργως αυτές τους οι διακηρύξεις σχεδόν αγνοούνται από τους ιστορικούς). Υπήρξε κατάδηλη αναντιστοιχία μεταξύ του φιλοσοφικού τους περιεχομένου και των πραγματικών πεδίων αναφοράς του πνεύματος και της ψυχής των ανθρώπων ή αν θέλετε του συλλογικού ασυνειδήτου, όπως θα έλεγε ο Yung.

«Ποτέ άλλοτε το περιβάλλον του ανθρώπου δεν ήταν τόσο προβληματικό και με τόσο αβέβαια υπαρξιακά θεμέλια», μας λέει ο Schulz για την μετά τον Β΄ πόλεμο παγκόσμια κατάσταση.

Πρέπει να πούμε πως αυτή η αποτυχία κάποια στιγμή συνειδητοποιήθηκε από μία σημαντική μερίδα καλλιτεχνών. Οι αρχιτέκτονες λ.χ., πως κατανόησαν τους λόγους για τους οποίους τη στιγμή που οι μοντέρνοι θαμπωμένοι από τη νέα Φυσική, διακήρυτταν την πίστη τους στη **νέα αντισταυρική και κατ' ουσίαν αντικοινωνική Κοσμοθεωρία** και την αποτύπωναν στα κτήριά τους, μη διερωτώμενοι τίνος είναι τελικώς αυτή η νέα Πίστη, οι λαοί αναζητούσαν σχήματα και μνήμες του παρελθόντος. Ο Σοβιετικός λαός π.χ. επιζητούσε κτήρια «νεοκλασικά» όπως απέδειξε έρευνα του Κόμματος και τέτοια κτήρια

του προσέφερε ο Στάλιν. Ο λαός δεν μπορούσε να θεωρήσει εαυτόν έξω από την Ιστορία, δηλ. και ίσως αναμολόγητα, έξω από τις παλαιότερες πίστες του ή Κόσμους και αν δεν είχε τέτοια, προσπαθούσε να εφεύρει ή να δανειστεί για να μπορέσει να υπάρξει (περίπτωση γένεσης και εδραίωσης ΗΠΑ). Η άρνηση της Ιστορίας, δηλ. των παλαιών Κόσμων - χαρακτηριστικός, π.χ., ο εξοβελισμός της από τη σχολή του Bauhaus - δεν έγινε ποτέ αποδεκτή και άρα οι πιστοί στην νέα «επίσημη» Κοσμοθεωρία^{iv} «καλλιτέχνες» δούλευαν ερήμην του κοινού τους. Μια σημαντική έτσι μερίδα εξ' αυτών, που ονόμαστηκαν «**μεταμοντέρνοι**», στράφηκαν - κυρίως μετά τον Πόλεμο - προς την αναζήτηση αυτού που ο Schulz^v αποκαλεί **Genius Loci**¹ και ακόμα επικαλέσθηκαν την **Παράδοση του κάθε τόπου**,

^{iv} Γιανναράς Χρήστος, «*Μετα-νεωτερική Μετα-φυσική*», εκδ. Δόμος, Αθήνα 1993

^v Norberg-Schulz C., «*La signification dans l' architecture occidentale*», ed. P.Mardaga, Bruxelles 1974

¹ Αυτήν την στροφή εμείς την αποκαλούμε πέρασμα από το τοπίο στον Τόπο

^{vi} Πικιώνης Δημήτρης, «*Η λαϊκή μας Τέχνη και 'μείς'*», κείμενα Δημήτρη Πικιώνη, εκδ. Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1985

«που διαφυλάττει εν πρωτογόνω αλλ' αγνοτάτη μορφή πανάρχαιες ουσίες», όπως διακήρυττε ο Πικιώνης^{vi}. Ο στόχος σαφής: **επικοινωνία με το κοινό, που, απογοητευμένο από τις «επίσημες» προτάσεις, που κατάφεραν να του δημιουργήσουν οντολογικό κενό, αναζητά υπαρξιακή ταυτότητα στις βεβαιότητες του παρελθόντος.**

Σε κάθε πάντως περίπτωση, παρά του ότι «...οι κοινότητες ζούνε σ' άλλο γαλαξία...», όπως μας βεβαιώνει το γνωστό τραγούδι του Σαββόπουλου, η σύγχρονη Φυσική εισαγάγει την σημερινή ανθρωπότητα ολοένα και περισσότερο, έως δηλ. αμετακλήτως, στη μετανευτώνια εποχή της, έχοντας στρέψει τις έρευνές μας προς μία ολωσδιόλου νέα θεώρηση της Πραγματικότητας, του Χώρου και του Χρόνου, του Κόσμου και της Ιστορίας. Το εντυπωσιακό είναι πως καταλήγει σε οντολογικά συμπεράσματα όμοια ή συνάδοντα με παλαιότερες οντολογίες, ξεχασμένες στις Παραδόσεις των λαών^{vii}. **Η αναμέτρηση της Τέχνης με τον Κόσμο ή η ερωτική συνδιαλλαγή της με αυτόν, θα συνεχιστεί, πολλές φορές προβλεπώντας τον ή και δημιουργώντας τον.** Αυτό άλλωστε συνιστά και την βασική συνιστώσα της Ιστορίας, που, παρά τις παλαιότερες χεγκελιανές αλλά και τις πλέον πρόσφατες εξαγγελίες περί δήθεν επερχομένου τέλους της, θα συνεχιστεί ή θα αναδημιουργηθεί.

^{vi} Πανναράς Χρήστος, "Μετα-νεωτερική Μετα-φυσική", εκδ. Δόμος, Αθήνα 1993

Ημέρα των bloggers και των blogs

14η Ιουνίου είναι η παγκόσμια ημέρα των bloggers. Για

τα blogs (weblogs) ή διαδικτυακά ημερολόγια, έχουμε ακούσει όλοι κάτι - περίπου από το έτος 1993, όταν έκαναν την εμφάνισή τους τα πρώτα - και το ενδιαφέρον γι' αυτά αυξάνεται συνεχώς.

Blog είναι μια συνήθης προσωπική διαδικτυακή σελίδα σε κώδικα HTML, στην οποία γράφει ο δημιουργός της ό,τι επιθυμεί, πρωτότυπες ιδέες, προσωπικές σημειώσεις, κριτική για έργα και πρόσωπα, σχόλια για τους πάντες και τα πάντα.

Ειδικότερα, όμως, οι σελίδες για blogs έχουν μερικά πρόσθετα τεχνικά χαρακτηριστικά, εκ των οποίων 3 είναι τα σημαντικότερα:

1. Διαθέτουν έναν συντάκτη (editor), μια πολύ απλοποιημένη μορφή που γνωρίζουμε από το πρόγραμμα MS Word, με τον οποίο συντάκτη μπορεί ο συγγραφέας να διαμορφώσει τα κείμενά του και τα συνημμένα (εικόνες, ήχους, βίντεο) με τον απλούστερο και καλύτερο δυνατό τρόπο.

2. Δίνουν τη δυνατότητα εισαγωγής σχολίων (comments) από αναγνώστες, επώνυμα ή ανώνυμα, και επίσης τη δυνατότητα ανταπάντησης τού συγγραφέα του blog ή άλλου αναγνώστη. Πρόκειται δηλαδή για «καφενεία συζητήσεων» και όχι για «άμβωνες μονολόγου».

3. Έχουν ενσωματωμένο μηχανισμό τροφοδοσίας πληροφοριών (RSS= Rich Site Summary ή Really Simple Syndication) για τις αλλαγές στα κείμενα των blogs που καταλήγουν, είτε στον υπολογιστή σας, αν έχετε κάνει κατάλληλη επιλογή (bookmarks/favorites), είτε σε διάφορες ειδικές διαδικτυακές σελίδες συγκέντρωσης και δημοσιοποίησης νέων καταχωρίσεων (aggregators).

Με αυτό τον τρόπο, τα κείμενα με τις απόψεις ενός συγγραφέα βγαίνουν εύκολα στη δημοσιότητα και υφίστανται σχολιασμό και κριτική, επιτόπου και χωρίς χρονική καθυστέρηση, κάτι που λείπει από τις κλασικές τυπωμένες εκδόσεις και από τις στατικές προσωπικές ή εταιρικές σελίδες του Internet.

Ποιος μπορεί να γίνει blogger, δηλαδή ιδιοκτήτης και συγγραφέας ενός blog;

Κάθε άτομο, εφόσον έχει κάτι να ανακοινώσει, είτε στο παγκόσμιο κοινό, είτε στους φίλους του ή στους συνεργάτες και τους φοιτητές του.

Αλλά προσοχή: τα δηλωμένα blogs είναι στην

Ελλάδα περί τις 30-35 χιλιάδες, ανανεώνονται όμως μόνο περί τις 6 χιλιάδες εκ αυτών τουλάχιστον μια φορά το μήνα. Που σημαίνει, **καλό και αξιέπαινο είναι να ξεκινήσει κάποιος ένα blog, αλλά μόνο αφού έχει ξεκαθαρίσει στο μυαλό του, τι θα γράψει, σε ποιους απευθύνεται και πόσο θα διαρκέσει αυτό.** Διαφορετικά θα προσθέσει ένα ακόμα «πτώμα» στη χλωματηρή των ανενεργών blogs που απλά υπάρχουν κατ' όνομα.

Αν πρόκειται για ακαδημαϊκό ή εκπαιδευτικό blog, τα θέματα που προκύπτουν και το βάθος χρόνου που αυτά καλύπτουν είναι ανεξάντλητα.

Παραδείγματα:

- <http://dataminingntua.wordpress.com/>
- <http://polymesa.blogspot.com/>
- <http://greekuniversityreform.wordpress.com/>

Αν πρόκειται για λογοτεχνικά ή άλλα καλλιτεχνικά blogs, επίσης δεν υπάρχει χρονικό όριο και περιορισμός στο αντικείμενο ανάπτυξης, όσο υφίστανται και καλλιεργούνται οι τέχνες και τα γράμματα. **Παραδείγματα:**

- <http://logotexnika-epikaira.blogspot.com/>
- <http://orxistra.blogspot.com/>
- <http://carreras-gr.blogspot.com/>

Είναι προφανές ότι είναι διαφορετική η λειτουργία και κυρίως οι απαιτήσεις ενός δημοσιογραφικού-ειδησεογραφικού blog, το οποίο απαιτεί καθημερινή συνεχή ενημέρωση αλλά και επιλογή των ειδήσεων, από ένα προσωπικό ημερολόγιο, στο οποίο ο συντάκτης του δημοσιεύει όποτε θέλει και ό,τι θέλει, ανεξάρτητα από εξωτερικά ερεθίσματα και προσμονές τρίτων.

Μέσα στην αναταραχή του παρισινού Μάη του '68, είχε διατυπώσει ο πατριάρχης της Pop Art **Άντι Γουόρχολ** την άποψη ότι, με τις ανακατατάξεις που επέρχονταν τότε, **«στο μέλλον, καθένας θα είναι παγκοσμίως διάσημος για 15 λεπτά».**

Σήμερα, 40 χρόνια μετά, όλο και περισσότεροι ειδικοί της επικοινωνίας διαπιστώνουν ότι ο Γουόρχολ έκανε λάθος! Διασημότητα δεν σημαίνει πλέον να σε μάθει όλος ο πληθυσμός της υφηλίου για ένα τέταρτο της ώρας και μετά να σε ξεχάσει, στρέφοντας την προσοχή του στον επόμενο, αλλά να είσαι προσφιλής ή αντιπαθής για τις απόψεις σου σε 15-20 άλλους ανθρώπους!

Και αυτό ακριβώς συμβαίνει σήμερα: η πλειοψηφία των μη επαγγελματικών blogs στην Ελλάδα έχει 20-30 τακτικούς επισκέπτες και αναγνώστες, από τους οποίους 5-10 εισάγουν σχόλια και οι άλλοι απλά διαβάζουν. Καθένας blogger δημιουργεί τον διαδικτυακό κύκλο του με, συνηθέστατα, προσωπικά άγνωστους ανθρώπους από όλο τον κόσμο, οι οποίοι συχνά γράφουν με ψευδώνυμο αλλά, το σημαντικότερο, γνωρίζουν τη φυσική γλώσσα, στην οποία γράφεται το blog.

Αυτός είναι και ο λόγος που τα αγγλόφωνα ή αραβόφωνα ή γερμανόφωνα blogs έχουν πολύ μεγαλύτερο κύκλο αναγνωστών από τα ελληνικά, τα δανέζικα ή τα ολλανδικά. Με τους πολλούς ή λίγους επισκέπτες και σχολιαστές

ανταλλάσσει ο blogger απόψεις για ό,τι ενδιαφέρει τον ίδιο από την τέχνη, τον αθλητισμό και την επιστήμη, μέχρι την κοινωνία, τη θρησκεία και την ψυχαγωγία.

Εκείνο που δεν καταλαβαίνουν πολλοί και απογοητεύονται εύκολα είναι, πώς θα πληροφορηθούν οι άλλοι, πέρα από τους 10-15 φίλους, ότι δημοσιεύτηκε κάτι καινούργιο, ώστε να μπουν οι ενδιαφερόμενοι ή τυχαίοι στο blog και να διαβάσουν, αφήνοντας πιθανόν ένα σχόλιο ή απλά προβληματιζόμενοι για τα θέματα που τέθηκαν.

Αυτό είναι απλό και επιτυγχάνεται με τη λειτουργία RSS που αναφέρθηκε στα προηγούμενα: υπάρχουν μερικές σελίδες ιδιωτών ή εταιριών, οι οποίες λειτουργούν ως συλλέκτες (aggregators, monitors) των δημοσιεύσεων των blogs που έχουν δηλώσει εκεί τη διεύθυνσή τους. Από κάποια στιγμή και μετά βλέπουν λοιπόν οι επισκέπτες αυτών των «συλλεκτικών σελίδων» και τη δική σου δημοσίευση, την οποία, όποιος ενδιαφέρεται, μπορεί να επισκεφτεί με ένα πάτημα του ποντικιού και να διαβάσει τα κείμενα.

Μερικοί ελληνικοί aggregators:

- <http://www.blogspot.gr/aggregator/>
- <http://www.greekbloggers.com/feed/>
- <http://blogs.sync.gr/index.html>

Οι γνωστότερες πλατφόρμες που δημοσιεύονται ελληνικά blogs είναι οι εξής:

- <https://blogger.com/>
- <http://wordpress.com/>
- <http://home.blogware.com/>
- <http://blogs.pathfinder.gr/>

Το άρθρο έγραψε ο blogger
Δρ. Στέλιος Γ. Φραγκόπουλος
Καθηγητής, <http://sfrang.blogspot.com>